

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forespørgsel nr. F 11:

Forespørgsel til undervisningsministeren:

»Hvad er regeringens planer for en udbygning af uddannelseskapaciteten i de kommende år, så der ikke som i år skal afvises tusindvis af unge, der ønsker at påbegynde en uddannelse?«

Af Bruno Jerup (EL) og Jette Gottlieb (EL).
(Forespørgslen anmeldt 2/10 96. Fremme af forespørgslen vedtaget 8/10 96).

Begrundelse

Bruno Jerup (EL):

Når Enhedslisten har rejst den her forespørgsel, er det, fordi vi nu igennem flere år har hørt uforpligtende udmeldinger fra regeringen om nødvendigheden af at udbygge uddannelseskapa- citeten i Danmark. Undervisningsministeren var sidst ude så sent som i går, hvor han på en konference, der handlede om universiteternes fremtid, endnu en gang proklamerede behovet for en ekstra indsats på uddannelsesområdet.

Det er en kendsgerning, at befolkningen efterspørger mere uddannelse, og at der inden for stort set alle områder uden tvivl er behov for flere med et højt uddannelsesniveaue.

Modsætningen er imidlertid, at der på trods af politiske udmeldinger og erkendte behov hvert år afvises tusinder af unge til den uddannelse, de ønsker sig, og at de som konsekvens af dette kastes rundt imellem forskellige ventepositioner, inden de finder deres rette plads.

Vi vil derfor gerne have, at Folketinget stiller det mål for udviklingen af det danske uddannelsessystem, at uddannelseskapa- citeten bliver udbygget, så der skabes et reelt frit valg.

Det er for at få dette belyst, at vi har rejst denne forespørgselsdebat til undervisningsministeren.

Besvarelse

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg er ganske tilfreds med, at vi får denne lejlighed til mere generelt at drøfte en række uddannelsesspørgsmål. Jeg går ud fra, at der i Enhedslistens spørgsmål ligger en tilkendegivelse af, at man ønsker at give mulighed for, at så mange kvalificerede unge som overhovedet muligt skal kunne få en videregående uddannelse.

Det er regeringen som bekendt enig i, og det er et højt prioriteret område for os, og vi vil fortsætte de senere års udbygning af kapaciteten på de videregående uddannelser både af hensyn til søgningen og for at undgå flaskehalsproblemer.

Stort set alle videregående uddannelser har i dag frit optag. Den enkelte institution beslutter selv, hvor mange kvalificerede unge den vil optage. Grænsen for vækst, man kan sige yderligere vækst, ligger alene dér, hvor en institution ikke kan skaffe kvalificerede lærerkræfter og egnede lokaler, og hvor kvaliteten ikke længere kan sikres. Der er således heller ikke i finanslov- sammenhæng nogen øvre grænse for optagel- seskapaciteten, og de tal, der fremgår af finans- lovforslag 1997, er udelukkende udtryk for et skøn på det her område.

På de få centralt dimensionerede områder, dvs. de pædagogiske uddannelser, sundheds- uddannelserne og uddannelserne under kultur- ministerens område, er der i de seneste 4 år sket en udbygning af kapaciteten, og der er for 1997 planlagt yderligere udbygning eller fastholdelse af 1996-kapaciteten, hvor det overhovedet har kunnet lade sig gøre.

På kulturministerens område er der siden 1994 sket en udvidelse med omkring 400 pladser, fortrinsvis på bibliotekar- og arkitektud- dannelsen.

På mit eget område forventer jeg på medicin- studiet, som i år nåede op på omkring 950 optagne, også i 1997 og de kommende år at fastholde dette høje optagelsestal, og jeg kan oplyse, at det er en fordobling på få år. På terapeutud- dannelserne har vi udvidet hvert år og håber at finde muligheder for yderligere udbygning i 1997 og de kommende år.

På pædagoguddannelsen optog vi i år 5.100 studerende. Det er også en fordobling på 4 år, og jeg vil gerne her fra Folketingets talerstol tilkendegive, at jeg agter at leve op til de indstil- linger, vi netop i øjeblikket er ved at få ind fra praktikpladsudvalgene; disse udvalgs indstil- linger skal hvile på såvel praktikpladsmulighe- der som behovet for færdiguddannede.

Som et lille sidespring er det måske værd at notere, at der i øjeblikket befinder sig omkring 1.000 årselever på den særlige meritpædagog- uddannelse under åben uddannelse.

På læreruddannelsen har vi også næsten for- doblet antallet af optagne. I 1996 nåede vi gan- ske vist ikke ønskemålet på 4.200, men jeg vil fortsat gøre mit yderste for, at vi kan få optaget flere i 1997.

Når vi ikke nåede det, vi kalder måltallet, skyldes det bl.a. søgningen, og det spørgsmål skal jeg vende tilbage til mod slutningen.

Uden for ministeriets område har der i år været fokuseret en del på sygeplejerskeuddannelsen. I 1994 blev der indgået en aftale mellem regeringen, Amtrådsforeningen, Dansk Sygeplejeråd og andre om kapaciteten på sygeplejerskeuddannelsen. Den aftale har amterne levet op til, endda godt og vel. Her i 1996 blev der afsat kapacitet til omkring 2.800 nye studerende, men også her er der problemer med søgningen.

Etableringen af det frie optag, som var flerårsaftalens mål, og som denne regering muliggjorde tidligere end forudsat ved omfordeling af pladser i retning af søgningen samt ved udbygningen af de dimensionerede områder dér, hvor der også var gode beskæftigelsesmuligheder, alt det har givet synlige resultater. Vi har langt færre afviste, og antallet af afviste falder fra år til år. I 1996 havde vi 3,5 pct. færre afviste end i 1995.

Det siger sig selv, at mit mål er at opnå endnu færre afviste i de kommende år. Men det ville på den anden side være naivt at tro, at vi helt kan undgå at afvise ansøgere. Vi skal heller ikke være lige bekymrede over alle de afviste. En AIM-undersøgelse fra 1994 viste nemlig, at over 80 pct. af de, der enten fortsatte på den uddannelse, de allerede var i gang med, eller påbegyndte en anden uddannelse eller havde arbejdet, altså ikke stod uden engagement.

Ministeriet har i øvrigt rekvireret en ny lignende undersøgelse, som ganske vist ikke er færdig endnu.

For regeringen gælder der flere nøgleord end blot det at udbygge. De seneste års søgemønster viser, at det er nok så vigtigt at udnytte den eksisterende kapacitet. Vi har måttet konstatere en stadigt stigende geografisk skævhed i de unges søgemønster samt paradoksproblemet med både afviste og ledige pladser på samme uddannelse.

Hvis søgningen var geografisk bedre fordelt, ville der på landsplan kunne optages flere på deres ønskeuddannelse, og færre ville blive afvist. Den ujævne søgning betyder endvidere, at det er vanskeligt at opretholde det geografisk spredte udbud af uddannelser – noget, som jeg i hvert fald selv finder er vigtigt.

En måde at medvirke til en bredere geografisk søgning og stærkere faglige miljøer på kunne være større samtænkning og samplacering af erhvervsskolernes videregående uddannelser og de øvrige videregående uddannelser uden for de store universitetsbyer.

På en konference sidste år sagde en studerende i sit indlæg, erindrer jeg, at hun vidste, at mange ansøgere var bange for at søge uddannelse i små byer og dermed små studiemiljøer og sociale miljøer. Hvis vi nu gjorde miljøerne noget større ved at binde de mindre uddannelsesinstitutioner tættere sammen, kunne vi formentlig opnå både stærkere faglige miljøer, større søgning og dermed bedre udnyttelse af den eksisterende uddannelseskapacitet.

Også på en anden front har vi et søgningsproblem, hvis løsning kræver andre former for indsats, og det er den svigtende søgning til teknikeruddannelserne, ingeniøruddannelserne og enkelte naturvidenskabelige fag. Folketinget drøftede som bekendt dette problem i foråret, og jeg vil som aftalt komme med en redegørelse til Folketinget i det nye år om en stribe initiativer – fra folkeskolen og hele vejen igennem uddannelsessystemet. Jeg ved, at de berørte institutioner arbejder meget seriøst med løsninger såvel udadtil som indadtil.

Må jeg som afslutning sige til Enhedslisten, at uanset hvor enig jeg er i, at de unge skal have mulighed for en videregående uddannelse, så skal bukserne også kunne holde. Kvaliteten skal fastholdes, og de studerende skal kunne gennemføre de påbegyndte studier. Vi må og skal have mindre frafald, og uddannelsesinstitutionerne skal være rimelig sikre på, at de studerende, de optager, er kvalificerede til det studium og den studieordning, som institutionen tilbyder.

Vi har så mange uddannelsestilbud inden for et meget bredt spektrum, så der burde være relevante tilbud til de allerfleste alt efter evner og interesser.

Så vil jeg minde om, at den indsats, som vi igennem en årrække har øvet for denne forbedring på området, jo bygger på en aftale med et flertal af Folketingets partier – noget, som jeg har betragtet som et godt udgangspunkt for den indsats, som er øvet både her og i regeringen.

Forhandling

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil starte med at takke ministeren for svaret og også for de initiativer, som trods alt er i gang fra ministerens og regeringens side.

Jeg vil tage udgangspunkt i det spørgsmål, der handler om adgangsbegrænsningen, som jo i år og næste år har 20-års-fødselsdag i den

form, vi har kendt den. Det er efter Enhedslistens opfattelse ikke noget, man behøver at fejre. Det har ikke været nogen succeshistorie om statens evne til at planlægge borgernes ønsker eller samfundets behov for den sags skyld. Tværtimod.

Enhedslisten mener ikke, at der findes et logisk ræsonnement for adgangsbegrænsningen. Adgangsbegrænsningen har ikke kunnet dimensionere uddannelserne, så de passede til efterspørgslen, og jeg tror aldrig, at man kan lave et system, der kan.

Til gengæld har adgangsbegrænsningen betydet et voldsomt spild af ressourcer: Nogle bliver afvist og vælger en uddannelse, som de i virkeligheden ikke ønsker sig, og falder derefter fra. Andre bruger en masse år på at samle point til at komme ind på deres ønskeuddannelse – point, som ofte ikke har den store relevans i forhold til den pågældende uddannelse ud over, at de kræves. Atter andre vælger uddannelser, som måske ikke interesserer dem synderligt, men som er det naturlige valg, for de skal jo bruge deres høje gennemsnit til et eller andet.

Der er ikke logik, logisk sammenhæng eller retfærdighed i adgangsbegrænsningen. Den har efter vores opfattelse kun én funktion, og den kan man så alt efter sindelag kalde logisk, nemlig at den tilpasser antallet af studerende til den eksisterende kapacitet. Det er f.eks. interessant, at man i uddannelser inden for natur og teknik reelt ikke har adgangsbegrænsning. Reelt kan alle, som har en adgangsgivende eksamen, blive optaget, mens man har en ekstrem adgangsbegrænsning inden for fag, som i den almindelige opfattelse betegnes som lettere at gå til.

Vi har udviklet et system, hvor jagten på karakterer går forud for fordybelsen, hvor snob-effekter styrer uddannelsesvalget mere end reelle interesser.

Forsøget på fra statens side at lave en masterplan, som kan bestemme, både hvad der skal udbydes, og hvad der skal ønskes fra de unges side, er fuldstændigt forfæjlet. Derfor skal vi væk fra denne tænkning og tilbage til en situation med reelt frit optag på alle uddannelser for personer, som har en på forhånd defineret adgangsgivende eksamen.

Hvis man ser på udviklingen inden for social- og sundhedsområdet, er det jo overordentlig tydeligt, at en sådan plan ikke har kunnet etableres, ikke engang med rimelig tilnærmelse. Der er i dag en stor mangel på sygeplejersker, pædagoger og lærere, og regeringens planer for

området løser på ingen måde problemet. På pædagogområdet er der hvert år tusinder af unge, som bliver afvist, og det til trods for, at kommunerne skriger efter uddannede pædagoger.

Ud over reelt frit optag for alle med en adgangsgivende eksamen mener Enhedslisten, at der i fremtiden også skal være mulighed for det, vi i dag kalder kvote 2. Men det skal tilbage til den oprindelige tanke, nemlig at det gælder folk, som ikke vil gå den slagne vej, men som efter en årrække uden for uddannelsessystemet ønsker at søge ind med andre kvalifikationer end den ortodokse adgangsgivende eksamen.

Jeg er ikke i tvivl om, at en person, som har 10 i karaktergennemsnit, vil have lettere ved at klare en videregående uddannelse end en med 6. Problemet er blot, at for den person, som har 6,7 eller deromkring i snit, er det uvæsentligt, at der kan fremdrages nok så mange statistikker. Der er nemlig også en del med et lavt gennemsnit, der gennemfører en videregående uddannelse og klarer sig godt på arbejdsmarkedet.

Man skal være opmærksom på, at en række undersøgelser viser, at man ikke kan benytte karaktererne som sikker indikator for, hvordan det vil gå. Derfor skal man ikke benytte disse tal og talgennemsnit. Nu har en række uddannelser fået reelt frit optag, men det har ikke betydet afskaffelse af adgangsbegrænsningen. Derfor bør der stilles krav om, at enhver person, som har en adgangsgivende eksamen, skal kunne komme ind på uddannelsen, og at uddannelsesstedet kan/skal udbyde kurser, som det finder nødvendige for personer, som ikke har disse kvalifikationer, f.eks. fra ungdomsuddannelserne.

Det betyder, at hvis man på økonomistudiet mener, at man skal have matematik på højt niveau for at klare studierne, så kræver vi, at økonomistudiet skal udbyde matematik på højt niveau til studerende, som har en adgangsgivende eksamen, hvor dette niveau ikke oprettes, således at de optages under alle omstændigheder.

Det skal ikke forstås sådan, at alle partout skal kunne blive alt, men udgangspunktet er, at alle skal have mulighed for at prøve kræfter med ønskeuddannelsen. Det betyder også, at vi ikke vil erstatte det nuværende system med stopprøver. Den eneste stopprøve, vi accepterer, er, at der naturligvis skal være en afsluttende bedømmelse, som drager den endelige konklusion: duer, duer ikke.

Inden denne obligatoriske afgørelse skal der naturligvis være en kvalificeret vejledning undervejs, som giver den enkelte et rimeligt bud på, hvad den endelige konklusion vil blive. Det kan være opgaver, prøver og lign., men det afgørende valg, om den pågældende vil fortsætte, skal være den enkeltes.

Vores målsætning med denne forespørgselsdebat er at prøve at pejle os ind på en situation, hvor der kommer reelt fri adgang.

Hvis man ser regeringens planer, er de for dårlige. Det er bl.a. utilstrækkeligt, at man blot fremskriver dette års optag de næste mange år frem og ikke stiler efter et reelt frit optag.

For godt 1 år siden var meldingen fra regeringen, at der skulle uddannes 10.000 yderligere i de følgende år med en samlet kapacitet på 60.000, men hvor er disse ekstra uddannede henne? Og så kan man også spørge, hvilke problemer der skulle være i at have en masse ubesatte pladser.

Som det fremgår af et svar til mig fra ministeren, fører de ubesatte pladser jo ikke til ekstra ressourcer, så der er ingen økonomiske argumenter for, at uddannelserne ikke må have flere pladser, end der eventuelt bliver besat. Der er ingen problemer i ubesatte pladser, ud over at det naturligvis er et samfundsmæssigt problem, hvis der ikke er nok inden for et område, hvor der er et udtalt behov, f.eks. for uddannede pædagoger, lærere og sygeplejersker, for at nævne nogle helt tilfældige.

Man kan heller ikke begrunde det i overvejelser om det fremtidige arbejdsmarked. Alle forsøg på at lave noget, der bare med rimelighed kunne ligne en prognose, er slået fejl, og derfor skal man sats på gode grunduddannelser, som bygger på den enkeltes interesse, med mulighed for videreuddannelse og efteruddannelse, hvis det viser sig, at den pågældende uddannelse ikke er tilstrækkelig.

Vi har i 1980'erne set en udvikling, hvor man i høj grad har forkælet arbejdsgiverne, og det drejer sig ikke kun om de private arbejdsgivere, det drejer sig også om de offentlige arbejdsgivere. På grund af en meget stor arbejdsløshed har man stort set kunnet kræve alle mulige kurser og uddannelser tilpasset efter helt bestemte kvalifikationer, som arbejdsgiveren lige stod og manglede.

Det har i høj grad været opfattelsen, at det var samfundet, der havde pligt til at levere lige præcis den specialiserede arbejdskraft, som der for tiden var i høj kurs. Det har ført til en tendens til

at gøre uddannelserne korte og mere snævre, men det er ikke nogen farbar vej, idet en sådan udvikling gør mulig efteruddannelse og videreuddannelse meget sværere, fordi det ikke kommer til at bygge på et sikkert fundament.

Så vores system består i, at alle, der har en obligatorisk ungdomsuddannelse, optages, og at det derefter er det enkelte uddannelsesstedts ansvar at lave en undervisning og en kursusrække, som i princippet burde kunne føre personer med denne ungdomsuddannelse frem til endemålet. På samme måde burde de 10-12 erhvervsuddannelser, der i dag opretholder sådanne, fjernes.

Derfor er det Enhedslistens målsætning med denne debat at gå efter at skabe en situation, hvor vi har et reelt frit optag på alle uddannelser. Det vil sige, at vi går efter en situation, hvor man kan afskaffe adgangsbegrænsningen for ansøgere, der har en adgangsgivende eksamen. Vi ønsker, at regeringen også skal arbejde på at udvikle kapaciteten, så den svarer til dette overordnede mål, og at man også prøver at vurdere nogle af de ting, som ministeren var inde på omkring den geografiske og faglige mobilitet, selv om det på ingen måde vil være i stand til at fjerne den adgangsbegrænsning, som er i dag, idet den kun vil tage en ganske lille del af toppen.

Men som afslutning vil jeg på vegne af Enhedslisten og Socialistisk Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Idet Folketinget ønsker at fremme et reelt frit uddannelsesvalg, pålægges regeringen i denne samling at fremlægge en redegørelse, der vurderer:

- mulighederne for at afskaffe adgangsbegrænsningen for ansøgere, der har en adgangsgivende eksamen
- hvilke kapacitetsudvidelser der er nødvendige for at nå det overordnede mål
- hvorledes den geografiske og faglige mobilitet blandt ansøgerne til uddannelserne kan fremmes bl.a. gennem initiativer på boligområdet og meritoverførselsområdet.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 8).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandling.

Anne-Marie Meldgaard (S):

Jeg synes, at formuleringen af forespørgslen er meget upræcis. Det fremgår ikke helt klart, om der er tale om hele uddannelsessystemet, eller det kun er de videregående uddannelser, der sigtes til. Jeg har valgt at tage udgangspunkt i det samlede uddannelsessystem.

Siden 1993 har et andet grundsyn sat sit præg på uddannelsespolitikken her i Danmark, et grundsyn som ud over at tillægge uddannelse en afgørende rolle i den økonomiske udvikling også ser uddannelse som et centralt element i et højt udviklet og socialt afbalanceret demokrati.

Det er Socialdemokratiets grundholdning, at adgangen til at uddanne sig er en ret for den enkelte. Derfor har vi altid arbejdet for, at alle uanset bopæl, køn, social eller etnisk baggrund skal sikres mulighed for at vælge og gennemføre en uddannelse. Barriererne for at kunne uddanne sig skal fjernes. Det gælder både for unge og for voksne. Ser man på den samlede uddannelseskapacitet, er der sket en stærk udbygning i de senere år. Ikke mindst lancerede regeringen i 1993 »Uddannelse til alle«, der indeholdt en handlingsplan med det mål, at 90-95 pct. af ungdomsårgangene inden udgangen af 1990'erne skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

De fleste af de forslag er nu omsat til handling, og jeg vil blot nævne nogle af de væsentligste. Der er med brobygningsloven skabt en glidende overgang mellem folkeskole og ungdomsuddannelserne. Der er også oprettet flere nye uddannelser. Det gælder f.eks. erhvervsgrunduddannelsen, som Socialdemokratiet gerne havde set som en integreret del af erhvervsuddannelsessystemet, men som efterhånden er ved at blive kørt ind. Den frie ungdomsuddannelse skal også nævnes. Et andet eksempel er den helt nye pædagogiske grunduddannelse, som startede her i august måned. Den er et godt tilbud både til unge uden erhvervs erfaring og til personer, der allerede har arbejdet inden for det pædagogiske område i en årrække.

Skal man sikre, at alle har adgang til uddannelse, nytter det ikke kun at se på selve kapaciteten eller antallet af uddannelsespladser. Der skal skabes større sammenhæng i uddannelsessystemet. F.eks. må en ungdomsuddannelse

ikke blive en blindgyde, der ikke rigtig fører videre i uddannelsessystemet. Der skal altid være klare muligheder for at uddanne sig videre. Derfor skal det på forhånd være sikret, at der stilles krav om, at uddannelser giver merit videre i uddannelsessystemet. Der skal også fortsat arbejdes på at gøre det lettere at få godkendt merit for den undervisning, man tidligere har modtaget.

Frafaldet i uddannelsessystemet skal mindskes. Hvad nytter det, at man kommer ind på en uddannelse, hvis man på grund af mangelfuld vejledning, for ringe kvalitet i undervisningen, mangel på praktikpladser eller lignende senere dropper ud af uddannelsen? Derfor skal der på alle niveauer sættes ind over for frafaldet. Vil man for alvor gøre noget ved frafaldet, så skal man sætte ind på mange felter. I Socialdemokratiet ønsker vi bl.a. at pege på, at der er behov for en væsentlig styrkelse af vejledningen. Vi ser også gerne en fortsat styrkelse og udvikling af erhvervsuddannelserne.

I begrundelsen for forespørgslen nævnes de mange unge, som afvises hvert år. Jeg går ud fra, at der tænkes på situationen, hvor de videregående uddannelser må afvise mange unge. De mange unge, som bliver afvist, fremkalder store overskrifter i aviserne hvert år i sommermånederne. Det er også Socialdemokratiets opfattelse, at det er dybt beklageligt. Derfor har vi også arbejdet på at skaffe pladser på de videregående uddannelser og få etableret reelt frit optag på så mange områder som overhovedet muligt.

Der tales jo om videnssamfundet og om uddannelse som vort vigtigste råstof. Det bør man drage konsekvensen af, hvis det ikke bare skal blive hul snak.

Med flerårsaftalen fra 1992 blev antallet af pladser kraftigt udvidet. Aftalen er senere blevet genforhandlet, og pladsrammen er blevet udvidet yderligere. Nu er vi derhenne, hvor der er frit optag på de fleste områder. Institutionerne kan altså optage så mange, som der er bygninger, lokaler og kvalificerede lærerkræfter til at klare. Det er lykkedes at optage flere og skabe en bedre fordeling ved at lukke flere ind på de uddannelser, der har haft stor søgning. Her tænker jeg selvfølgelig på lærer- og pædagoguddannelserne og på en række uddannelser inden for sundhedsområdet, f.eks. sygeplejerskeuddannelsen, jordemoderuddannelsen og lægeuddannelsen.

På disse områder er optaget vokset med adskillige tusinde på få år, og det er glædeligt. Det er glædeligt af hensyn til de tusinder af unge, som har stået i kø for at komme ind. Men det er også godt af andre grunde. Skal vores velfærdssamfund fungere, skal der være kvalificeret arbejdskraft nok på disse områder. Hvis børnene skal passes, og hvis syge og gamle skal sikres den nødvendige behandling og pleje, så må der ikke mangle arbejdskraft. Så simpelt er det. Desværre har vi stadig et efterslæb, fordi der blev uddannet for få under tidligere regeringer. Denne omfordeling, vi har været vidne til, bør derfor fortsætte.

Der er også nogle paradoksproblemer. Der er områder, hvor der er masser af kapacitet og få studerende. Jeg tænker her bl.a. på de tekniske og naturvidenskabelige uddannelser. Det er vigtigt at sikre, at søgningen til disse uddannelser ikke bliver for lille. Socialdemokratiet vil fortsat arbejde for, at alle, der er kvalificerede og ønsker det, kan optages på en videregående uddannelse. Målet bør være, at den enkelte har krav på en plads, men det skal vel at mærke stadig væk være sådan, at man skal opfylde kvalitetskrav i form af en adgangsgivende eksamen og lignende.

Det må understreges, at de studerende til gengæld bør være mobile. At man har krav på en uddannelsesplads betyder ikke nødvendigvis, at man har krav på en plads et bestemt sted i landet. Vi kan ikke garantere, at alle lige præcis kan komme til at studere i Århus og København, hvis det er det, de ønsker. Det kan realistisk set ikke lade sig gøre. På enkelte områder er der ikke frit optag. Det gælder f.eks. på sundhedsuddannelserne, og vi må nok erkende, at der også fremover vil være undtagelser. Det vil gælde visse dyre og praktikkrevende uddannelser.

Forskning og formidling af ny viden og en højtuddannet befolkning er en nødvendighed, hvis vi skal klare os fremover. Udviklingen af de højere læreanstalter er derfor et vigtigt skridt hen imod videnssamfundet. Desværre er de højere læreanstalter også mærket af 1980'ernes nedslidning bevillingsmæssigt, bygningsmæssigt og personalemæssigt, men med planen »Universitetet i vækst« fra juli 1994 blev der taget skridt til en langsigtet udvikling af de højere læreanstalter.

Forskerbevillingerne blev forhøjet, penge blev sat af til nybyggeri og renoveringer m.v., og i perioden 1996-2005 er det planen at iværksætte

byggeri for i alt ca. 6½ mia. kr. Hele denne udbygning er jo forudsætningen for, at der kan ske en udvidelse af antallet af studiepladser, så jeg synes, vi skal lade problemet om kapaciteten på de videregående uddannelser følge denne udvikling. På den baggrund ser Socialdemokratiet ikke nogen grund til på nuværende tidspunkt forud for genforhandlingerne også af flerårssaftalen at binde regeringen til noget, som ser ud til at ville løse sig selv.

Det er en socialdemokratisk grundtanke, at uddannelse ikke kun er noget, man deltager i i de unge år. Man skal have mulighed for at uddanne sig gennem hele livet. Derfor ser vi med glæde på den udvidelse af mulighederne for uddannelse, som voksne har fået bl.a. gennem åben uddannelse. Den hastige udvikling på arbejdsmarkedet stiller krav om, at man hele tiden lærer nyt og dygtiggør sig. Samtidig har en meget stor del af den voksne befolkning aldrig haft mulighed for at uddanne sig i de unge år, og derfor er det afgørende at få sat gang i voksen- og efteruddannelsesindsatsen.

Alt i alt mener jeg, at regeringen har sat mange ting i gang. Den har sat gang i udbygning af uddannelseskapa- citeten på stort set alle områder, og endelig skal vi passe på, at vi i vores iver for at skabe uddannelse til alle ikke falder for de lette løsninger, men bliver ved med at fastholde, at kvaliteten i uddannelserne må være afgørende for, i hvilket tempo en udvidelse af kapaciteten skal komme. Derfor mener vi ikke, det er nødvendigt med en sådan dagsorden og kan ikke stemme for den.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Grunden til, at jeg tager ordet allerede nu, er, at jeg har et enkelt lille spørgsmål til fru Anne-Marie Meldgaard. Jeg kunne forstå på hendes sidste bemærkning, at hun ikke mente, det var nødvendigt med en sådan dagsorden på grund af, hvad man allerede var i gang med.

Det er muligt, at det er så vel, at dagsordenen allerede dækker, hvad regeringen er i gang med, men jeg kunne måske godt tænke mig at høre præcis, om der er noget i dagsordenen, som fru Anne-Marie Meldgaard er uenig i, for jeg kunne forstå på talen, at det også var Socialdemokratiets målsætning, at man skulle gå efter det, der hedder reelt frit optag, og det er sådan set det, der er dagsordenens målsætning; det er at sige, at Folketinget skal fremme en situation, hvor vi har reelt frit optag, og så beder vi mini-

steren om til foråret at komme med en redegørelse for, hvordan problemstillingen så kan udmøntes i praksis.

Det mener jeg sådan set i min verden var en forholdsvis blød formulering, men jeg vil gerne høre fra fru Meldgaard, hvad det er, der generer hende.

Anne-Marie Meldgaard (S):

Det er korrekt, når hr. Bruno Jerup påpeger, at jeg i min tale stort set også kom med indholdet af den foreslåede dagsorden. Netop alene ud fra, at virkeligheden er, som der står i dagsordenen, behøver vi ikke at lave dobbeltarbejde, og vi mener ikke, at der er grundlag for en dagsorden på nuværende tidspunkt.

Hanne Severinsen (V):

Forespørgslen er jo stillet ret bredt, så derfor kan vi jo nok ikke undgå at komme til at tale om lidt forskellige ting, for man kan ikke nå at komme omkring det hele, men selvfølgelig er et godt uddannelsesniveau en vigtig forudsætning for et lands udvikling.

Det er f.eks. interessant at se, at Verdensbanken vurderer, at når det er gået langt bedre for de østasiatiske lande end de afrikanske lande med deres vækst, så har det noget at gøre med en målrettet satsning på uddannelse. Det mener vi også i Venstre at vi skal, og det er ikke bare af hensyn til samfundet – det er naturligvis også af hensyn til den enkeltes udvikling. Men uddannelse er også et spørgsmål om kvalitet, og kvalitet måles ikke i antal år, man har befundet sig i den ene eller anden form for uddannelsesinstitution.

Når man ser på denne regerings indsats med at få flere og flere i uddannelsesstilbud via orlov eller anden godtgørelse, så kunne man få den mistanke, at regeringen vil gøre uddannelse til altings kur, også arbejdsløshedsøkens, og den tendens vil vi i hvert fald godt advare imod. Vi vil godt advare mod den generelle tendens, der er til, at mere af det samme er alle uddannelsesinstitutioners krav, og derfor skal alle uddannelser blive længere.

Typisk drejer debatten sig om overgangen fra gymnasiet og de øvrige ungdomsuddannelser til de videregående uddannelser, der klager over, at de studerende mangler basalkundskaber, der gør dem i stand til at gå i gang med studierne. Gymnasieverdenen foreslår et 4.g, og dér synes jeg, det var interessant at se i budgetredegørelsen fra finansministeren, at han skøn-

ner, det vil komme til at koste alene 1 milliard, ca. 10 pct. af samtlige udgifter til de videregående uddannelser. Det synes jeg er en meget dyr reparation af et problem, som man kunne løse ved en bedre gennemtænkning af hele uddannelsesforløbet.

For det første overgangen fra folkeskole til gymnasium, hvor mange gymnasielever oplever lidt af et kulturchok, og hvor mange lærere føler, at de måske skal starte forfra. For det andet overgangen fra ungdomsuddannelser til videregående uddannelser, hvor det er vigtigt, at man får snakket sammen om, hvad det egentlig er for forventninger, man har på universitetet f.eks. til faget matematik, sådan at man vil være bedre forberedt, uden at alle nødvendigvis skal gå i en 4.g eller have et studieforberedende år, for det er, som jeg lige sagde før, en meget dyr løsning.

Til gengæld vil jeg da godt være med til, at vi får en diskussion om adgangskravene også til kvote 2, for der er jo ingen tvivl om, at de, der i sin tid var med til at indføre kvote 2, ønskede at gøre op med datidens pointjageri, men muligvis har vi fået nutidens pointjageri ud af det, og det synes jeg der er grund til at se lidt nærmere på, for hvis man i stedet kunne bruge noget af tiden til f.eks. gymnasiale suppleringskurser, hvis man ikke har point nok til at klare adgangskravene, tror jeg, det var en bedre måde at bruge tiden på end på lige akkurat at tælle, hvor mange måneder man har været på højskole, eller hvad det nu er, man tæller i øjeblikket.

Men jeg vil også advare imod den udvikling, at efterhånden som de forskellige fag udvikler sig, hælder man bare ny viden ovenpå den gamle. Man skal jo ikke være specialist i alt. Det vigtigste er faglig fordybelse og at lære en metode til at anvende den alment erhvervede viden, og det kan man også gøre via netværker, hvor man bruger hinandens viden, frem for at alle har præcis den samme viden.

Det er også en af grundene til, at vi godt vil slå endnu et slag for bacheloruddannelsen, selv om den ustandselig bliver skældt ud. Vi ser den nemlig som en mulighed for at bruge vekseluddannelsens fordele, som vi kender fra erhvervsuddannelserne, inden for de videregående uddannelser, og det vil sige, at man med de muligheder, der er for enten via åben uddannelse eller som egentlig studerende at vende tilbage og lægge nogle studieår oveni, ikke nødvendigvis skal studere hele sin ungdom, men faktisk har mulighed for at komme ud og opleve de udfordringer, som det virkelige liv giver.

Man skal i det hele taget til at værne sig til, at man aldrig er færdig med sin uddannelse. Jeg tror, enhver, der har prøvet at skulle virke med en uddannelse, ved, at når man er nået et stykke vej i sin karriere, finder man ofte ud af, at man har brug for meget andet end lige det, man lærte på universitetet. Så stadig efteruddannelse er ikke bare et spørgsmål om at få orlov og komme tilbage på en uddannelsesinstitution, men også et spørgsmål om løbende at opkvalificere sin viden.

Enhedslisten nævner i sin forespørgselstekst de mange afviste og vil gerne undgå, at der overhovedet bliver afvist nogen, men det tror jeg er at tage munden for fuld, for der er jo et paradoks: Samtidig med at antallet af uddannelsespladser øges og ungdomsårgangene bliver mindre, bliver der stadig væk afvist nogle hvert år, og den situation tror jeg vil blive svær at undgå, for man kan jo ikke undgå modestrømningerne, og så siksakagtigt kan man ikke planlægge.

Det er også derfor, at det først og fremmest er muligheden for frit optag, de øvrige partier har været inde på, og så vidt jeg kan forstå, er det også i dag frit optag, Enhedslisten taler om, men det kunne vi måske få præciseret nærmere, for jeg vil i hvert fald gerne høre, om man kan forestille sig, at der skal udvides mere, end at der også kan leveres forsvarlig undervisning, for det ligger jo også i spørgsmålet om frit optag.

I Venstre ønsker vi ikke, at der udvides mere, end at der kan leveres forsvarlig undervisning, og vi synes, det måske allerede kan diskuteres, om den måde, som der f.eks. er blevet ophobet studerende på humaniora på de store universiteter på, er forsvarlig. Jeg synes i hvert fald, der er grund til at stoppe op og tænke sig lidt om.

Men der er jo det paradoks, at samtidig med at nogle bliver afvist, er der de tomme pladser, som også fru Anne-Marie Meldgaard talte om, og de skyldes først og fremmest en faldende interesse for teknik og naturvidenskab, men jo også det geografiske faktum, at de fleste søger ind på de gamle universiteter i København og Århus.

Jeg synes, vi også skal diskutere, om man egentlig hjælper nogle forudsætningsløse elever ved at sige: I skal selv vælge! Som jeres lærer er jeg i virkeligheden bare en slags træner. Det er jer, der vælger. Man skal jo altså også sikre, at eleverne ved, hvad de kan vælge imellem, og man skal også sørge for, at de i deres valg ikke går glip af mange af de uforudsigelige ting, som

de, hvis de kun skulle stole på sig selv, aldrig nogen sinde troede at de havde brug for.

Derfor er en form for erhvervsvejledning også utrolig vigtig, for måske er en af årsagerne til, at uddannelsesvalget er, som det er, at erhvervsvejledningen i for høj grad har været præget af gymnasie- og humanioraverdenen, og det er måske også en af årsagerne til, at der er for få, der vælger at gå på handelsskole eller tekniske skole, som ellers er udmærkede alternativer til gymnasiet. Også her må man gøre en bedre oplysningsindsats.

Den tidligere omtalte søgning mod humaniora er jo noget, der ikke bare drøftes i Danmark, men i hele den vestlige verden, og vi har jo altså også her i Folketinget i januar vedtaget en dagsorden, som jeg ser frem til at ministeren kommer med en opfølgning af.

Et andet paradoks er den mangel på geografisk spredning, som jeg nævnte før. Kan det virkelig være rigtigt, at vi måske kan komme ud for, at 50 procent af en årgang skal have en videregående uddannelse, og at det altid skal foregå i de store universitetsbyer? I så fald bliver det jo næsten en regulær folkevandring, der kommer til at foregå, og derfor ser jeg meget gerne, at der bliver taget initiativ til at oprette nogle alternativer – ikke således, at der spredes universiteter ud over hele landet, men således, at der ved hjælp af meritvurdering og utraditionelle alliancer mellem forskellige videregående uddannelsesinstitutioner skabes noget, der trækker i en anden retning, og som får mange unge til at ønske at uddanne sig andre steder, end de gør i dag.

Det er selvfølgelig ikke et spørgsmål om at koste rundt med de studerende, men om at skabe nogle alternativer, som virker tiltrækkende. Det er det, som man må bestræbe sig for i de kommende år, og derved kan man så håbe, at paradoksproblemerne – både den skæve søgning og det geografiske problem – vil blive løst.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Det er blot en enkelt kommentar til fru Hanne Severinsen, som op til flere gange nævner, hvor dyrt det vil være at oprette et 4.g:

De beregninger bygger jo på den forudsætning, at alle de nuværende gymnasister skal i 4.g, og så vil jeg bare gøre opmærksom på, at nogle af os faktisk arbejder med et forslag – som også har været fremme offentligt flere gange – om, at der i forbindelse med en udvidelse af

gymnasieundervisningen til 4 år faktisk skal gives mulighed for, at man allerede efter 2 år kan gå ud til en lang række mellemuddannelser og derefter bruge de sidste 2 år til studieforbereelse. Og den tanke om et 4-årigt gymnasium – som er både klog og god – vil bestemt ikke koste de beløb, som fru Hanne Severinsen nævner her.

Jeg syntes bare ikke, jeg ville give Venstres ordfører lov til her at torpedere hele tankegangen om et 4-årigt gymnasium.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Fru Hanne Severinsen var inde på, at hvis det blev sådan, at der blev indført et reelt frit optag, var det også vigtigt, at der blev leveret fornuftig undervisning, og intet kan fru Hanne Severinsen og undertegnede være mere enige i, end at en af forudsætningerne for et frit optag naturligvis er, at der kan leveres fornuftig undervisning.

Men det, jeg godt kunne tænke mig at spørge fru Hanne Severinsen om for at få det klargjort, er, om det er Venstres politik, at en situation med et reelt frit uddannelsesvalg skal fremmes, eller om der blev sagt noget andet mellem linjerne fra Venstres side.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil først sige til hr. Peter Duetoft, at i budgetredegørelsen står der også, at hvis man forudsætter, at nogle gymnasier ikke går i gymnasiet alle 4 år, koster det 600 mio. kr. ekstra, og det er stadig væk et dyrt forslag, og det er stadig væk en reparation af noget, som vi kunne reparere langt bedre ved at indføre nogle mere klare adgangskrav, som man på forhånd kan tage stilling til i gymnasiet. Det vil være bedre end at forlænge uddannelsen.

Jeg synes, de unge går længe nok i gymnasiet i forvejen, og noget af det, som jeg vil sige med mit indlæg, er også, at vi altså skal passe på uddannelsesinflationen, som er så nem bare at køre videre og videre, for det har også noget med kapaciteten at gøre, for hvis der ikke er så mange, der kommer hurtigt igennem, er der jo også kapacitet til færre.

Og til hr. Bruno Jerup vil jeg sige, at man selvfølgelig skal vælge studium efter, hvad man har lyst til, men at jeg bare har en fornemmelse af, at der er en tendens til, at modeluner slår voldsomt igennem i hele uddannelsessystemet, og at det derfor er vigtigt, at vi i hele vores

uddannelsessystem bestræber os for at oplyse de unge om alle de mange muligheder, der faktisk findes, og som der er for få af de unge der rigtig ved noget om.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jamen jeg er ganske enig med fru Hanne Severinsen i, at det er utrolig vigtigt at sørge for, at de unge har en viden om, hvad en bestemt uddannelse går ud på, og måske også en viden om, hvilke alternativer der kan være til den uddannelse, og måske også om, at nogle uddannelser i perioder har karakter af modfag. Det er jeg helt enig i kan være meget vigtigt. Men fru Hanne Severinsen svarede ikke på det enkle spørgsmål, som jeg troede var udtryk for en naturlig forlængelse af Venstres politik om individet og friheden, og hvad ved jeg, og som var, om Venstre går ind for, at regeringen og Folketinget skal fremme en situation, hvor der er et reelt frit uddannelsesvalg for de unge. Det spørgsmål blev der ikke svaret på.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Hvis jeg må få lov til at holde mig til det mere principielle, vil jeg spørge: Hvad er egentlig et reelt frit uddannelsesvalg? For hvad er egentlig det reelle valg, hvis det er sådan, at alle vælger at læse filosofi, fordi alle ved, at der er noget, der hedder en dimittendsats, og at man ikke risikerer så frygtelig meget ved det.

Man kunne også diskutere, om et reelt frit uddannelsesvalg måske bedre kunne lade sig gøre i en anden form for samfund end det danske, men en sådan, mere filosofisk, debat synes jeg vi måske kunne tage en anden gang.

Men det, som jeg i hvert tilfælde synes nu, er, at det er vigtigt, at der bliver et ordentligt vejledningssystem, så man ved, hvad der er på hylderne, hvilke muligheder der er.

Det er rigtigt, at vi som politikere ikke kan vide, præcis hvad der er brug for om 10 år, men jeg mener, at man godt kan vejlede de unge bedre, end man måske gør i dag.

(Kort bemærkning).

Jan Kørke Christensen (FP):

Det, der får mig herop, er hr. Bruno Jerups opfattelse med hensyn til, at når man går ind for frihed i samfundet, må det også gælde på den måde, at de unge må kunne vælge netop det studium, de ønsker, for ligesom vi i Frem-

skridtspartiet gang på gang siger, at vi går ind for personlig frihed, siger vi også bagefter: under ansvar, og det gælder bl.a. ansvaret for samfundsøkonomien, for der er jo ikke noget, der er nemmere end at stå her og sige som Enhedslisten, at alle unge mennesker bare skal have lov til at vælge det studium, de ønsker.

Det har jo altså også noget med økonomien at gøre, og dér er det rigtigt, som fru Hanne Severinsen siger, at man også må tænke på det aspekt, og så enkelt, som hr. Bruno Jerup giver udtryk for her, er det altså ikke. Det er jo også således, at vi skal have samfundsøkonomien i orden for de unges skyld, for det er jo også de unge, det går ud over. Det er jo dem, der kommer til at betale den milliardgæld på 800 mia. kr., som vi nu har i samfundet, og derfor er der også andre aspekter, man skal tænke på.

Formanden:

Jeg vil lige gøre opmærksom på, at korte bemærkninger skal rette sig mod den tidligere ordfører.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Ja, jeg kan se, at formanden giver mig et lille problem, for jeg må naturligvis replicere på hr. Jan Kørpe Christensens ord: Jeg kan nu forstå, at Fremskridtspartiet har overtaget De Konserveratives politik: »Frihed under ansvar«, men sådan kan det jo gå.

Men spørgsmålet er jo, at hvis det er sådan, at vi fra de fleste partiers side i Folketinget melder, at vi mener, at det er utrolig vigtigt, at folk har mulighed for at uddanne sig, at det er vigtigt for velfærdssamfundet og for fremtiden, og at man kan næsten ikke puste sig højt nok op med hensyn til, hvor meget det betyder for udviklingen, hvordan kan det så være, at man ikke tager konsekvensen og sørger for, at muligheden er til stede for dem, der har lyst til at uddanne sig? Og det viser sig, at det har en stadig stigende andel af befolkningen og af de unge, og det er enormt godt. Det er sådan set blot det, der er vores budskab, og det havde vi håbet at et flertal i Folketinget ville stå bag. Og jeg kan så forstå på regeringens melding tidligere, at det peger lidt den vej.

Formanden:

Så er det fru Hanne Severinsen, som skal svare på de bemærkninger, der er rettet til hende.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg synes, at Enhedslistens budskab er at stikke folk lidt blå i øjnene og være lidt bedre end alle andre. Ellers kan jeg såmænd i virkeligheden ikke se så frygtelig meget forskel. Men det er at stikke blå i øjnene på folk at tro, at der bare er frit valg.

Lene Espersen (KF):

Der skal ikke herske tvivl om, at Det Konservative Folkeparti mener, at bevidst prioritering af uddannelse er en hjørnesten i bevarelsen af vores velfærdssamfund. Men i modsætning til Enhedslisten mener vi ikke, at hovedproblemet for de videregående uddannelser er en for lille kapacitet, sådan som forespørgslen antyder.

Hovedproblemet er en faldende kvalitet i uddannelserne og et yderligere fald i kvaliteten, hvis Enhedslisten ønsker kom til udtryk. Imødekommer man blindt og naivt Enhedslistens ønsker om flere uddannelsespladser og flere studerende på vore universiteter, så vil konsekvensen temmelig sikkert være et yderligere fald i uddannelsernes kvalitet. Det er ikke konservativ politik.

Det Konservative Folkeparti ønsker ikke uddannelse til alle for enhver pris, og her er det vigtigt at understrege for enhver pris. Prisen kan nemlig blive for høj i form af en faldende uddannelsesstandard. Det har jo vist sig, at der er en sammenhæng mellem mængde og kvalitet i uddannelsessystemet. Jo flere man lukker ind i gymnasierne og på de videregående uddannelsesinstitutioner, jo ringere bliver disse uddannelsers kvalitet. I hvert fald forringes de studerendes viden og færdigheder.

Dette blev også anskueliggjort på gårsdagens konference om universiteternes fremtid, hvor rektor på Landbohøjskolen jo netop fremlagde nogle skrækkindjagende eksempler på, hvor dårligt det kan stå til med de studerendes kvalitet.

Når SF's uddannelsesordfører, hr. Kjeld Rahbæk Møller, i et indlæg i dagbladet Politiken den 18. september i år skriver om de videregående uddannelser og taler om – og jeg citerer – »et kvalitetsfald af historiske dimensioner«, så er der grund til at slå alarm. Man får i hvert fald ikke rettet op på kvaliteten af de videregående uddannelser og på de studerendes viden og færdigheder ved bevidstløst at forøge universiteternes kapacitet og lokke endnu flere studerende ind.

Jeg vil gerne understrege, at Det Konservative Folkepartis mål er, at alle kvalificerede ansøgere selvfølgelig skal have mulighed for at tage en videregående uddannelse. Så i princippet er vi også tilhængere af, at alle kvalificerede ansøgere får mulighed for at tage en videregående uddannelse. Men læg mærke til ordet kvalificerede ansøgere. Derfor er vi også tilhængere af brugen af eksempelvis stopprøver.

I Det Konservative Folkeparti er vi nemlig mere optagede af at sikre en ordentlig standard, en ordentlig kvalitet på de videregående uddannelser end bare at øge antallet af studiepladser og så lukke øjnene for konsekvenserne. Når man f.eks. i dagbladet Information den 7. oktober i år kan læse, at både erhvervsfolk, forskere og undervisere på Københavns Universitet mener, at de naturvidenskabelige kandidater fra de danske læreanstalter bliver stadig dårligere, og dette er et stort problem, ja så synes vi i Det Konservative Folkeparti, at det da er værd at beskæftige sig med.

Og når formanden for Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd, Erik Larsen, mener, at universiteterne er gået for langt i lighedstanken, sådan som han giver udtryk for i dagbladet Information den 7. oktober, så synes vi i Det Konservative Folkeparti også, at det er et problem. Når omtalte formand siger, at det er et problem, at alle skal føres hele vejen igennem en kandidatuddannelse, og at man, og jeg citerer fra Information, »burde skille fårene fra bukkene, så kun de bedste går videre fra bacheloreksamen til kandidatuddannelserne«, så er det oprigtigt talt noget af dette, vi burde diskutere her i Folketinget, og ikke Enhedslistens forvirrede tanker om en bevidstløs forøgelse af antallet af studiepladser. Noget som formentlig vil forringe uddannelsernes kvalitet endnu mere.

Hovedproblemet i det danske uddannelses-system er ikke, at det er for småt. Hovedproblemet er, at det er ved at blive for dårligt. Når Enhedslisten stiller denne forespørgsel, så er anledningen, at omkring 17.000 studerende i sommer fik afslag om plads på deres drømmestudium på det nærmeste universitet eller uddannelsessted. Det er selvfølgelig et problem for de pågældende, men man skal nu heller ikke overdrive det.

For det første er der faktisk ledige studiepladser på en række uddannelsesinstitutioner, også på mange af de mere populære fag, blot ikke på Københavns eller Århus Universiteter, som de fleste vil ind på. Hvis de studerende var mere

villige til at flytte sig geografisk, så var og er der faktisk mulighed for, at flere kunne komme i gang med det eftertragtede studium.

Problemet er altså ikke så meget utilstrækkelig uddannelseskapacitet, som det er de studerendes manglende mobilitet. Det må oprigtigt talt undre, at så få unge mennesker er indstillet på at flytte hen til deres drømmestudium. Så er ønsket og motivationen hos de pågældende næppe overvældende stor. Her er der et problem omkring de studerendes mobilitet, som jeg mener at vi må forsøge at løse.

For det andet viser det sig jo, at langtfra alle, der rent faktisk får tildelt den eftertragtede studieplads, benytter den, når det kommer til stykket. Derfor er der allerede i august en anden runde, hvor de, der i første omgang fik afslag, kan prøve lykken igen. Det synes jeg også er værd at understrege.

For det tredje viser erfaringen, at 70-80 pct. af dem, der får afslag på deres ønske om en studieplads, og som søger igen, senest året efter kommer ind. Dette er ifølge Jakob Lange. Så lad os nu ikke overdrive problemerne. Kendsgerningen er jo, at der er flere studiepladser ved de videregående uddannelser, end der har været nogen sinde før.

Kendsgerningen er også, at de studerende opfører sig lidt som lemminger, der løber efter eller søger ind på de samme studier. I øjeblikket er det antropologi, psykologi, lægestudiet og jordemoderstudiet og humaniora, der er in, og fysik, kemi, matematik og til dels stadig ingeniørstudierne, der er out. Flere ordførere har været inde på det før. Det er et paradoks, at vi har afviste ansøgere, og vi stadig står med tomme studiepladser.

Man kan derfor spørge sig selv: Jamen hvad er det egentlig, der er Enhedslistens tanke? Skal samtlige uddannelsesretninger udbygges, så de til enhver tid kan optage alle de studerende, der kunne tænkes at finde på at søge? For det er sådan, jeg må forstå Enhedslistens prioritering og forespørgsel: At man til enhver tid kan optage alle de studerende, der kunne tænkes at finde på at søge ind. I så fald bliver der selvsagt tale om en kæmpe overkapacitet på de videregående uddannelser, og det er jo ikke gratis. Mener Enhedslisten virkelig ikke, at de offentlige midler kunne bruges på en bedre og mere social måde? Skal man bare bevidstløst udbygge uddannelseskapaciteten uanset omkostningerne, og uanset hvad man ellers kunne have brugt pengene til?

Desuden vil jeg også gerne understrege, som også Venstres ordfører var inde på før, at Det Konservative Folkeparti altså ikke vil medvirke til, at vi gør de videregående uddannelsespladser til en parkeringsplads for folk, vi ikke kan placere andre steder i vores samfund. Det kan godt være, at Enhedslisten synes, at der for enhver pris skal være en videregående uddannelsesplads til alle og enhver, som måtte ønske det. Det mener vi altså ikke i Det Konservative Folkeparti.

Vi mener heller ikke, at frafald på studierne nødvendigvis er noget negativt. De fejlplacerede, de, der måske ikke bestiller så meget, og de studerende, som ikke har forudsætningerne i orden, bør falde fra så hurtigt som overhovedet muligt bl.a. ved hjælp af stopprøver.

Enhedslistens ordfører nævnte i sin ordførertale, at universitetet nu også skulle agere en slags gymnasium, universitetet skulle tilbyde opkvalificering i matematik osv., hvis de studerende ikke havde det med sig fra deres gymnasieuddannelse. I modsætning til Enhedslisten mener vi i Det Konservative Folkeparti ikke, at uddannelsessystemet skal møde de studerende på det niveau, som de befinder sig på. Vi mener tværtimod, at de studerende for overhovedet at få adgang til de videregående uddannelser skal opfylde nogle mindstekrav med hensyn til viden og kunnen. Det er med andre ord de studerende, der skal tilpasse sig universiteternes krav, og ikke universiteterne, der skal tilpasse sig undervisningen efter en række studerendes utilstrækkelige viden og færdigheder.

Her vil jeg gerne understrege, at gymnasierne har et meget stort ansvar for, at de studerendes forudsætninger er i orden. Det mener vi ikke de er i dag, og derfor tror jeg, at det er utrolig vigtigt, at vi i Folketinget beskæftiger os langt mere med at sikre, at de studerende, når de kommer fra gymnasierne, har forudsætningerne i orden til også at kunne klare et studium ved de videregående uddannelser.

Endelig vil jeg gerne takke Enhedslisten for, at vi med denne forespørgsel fik lejlighed til at præcisere, hvad der er nøgleordene i konservativ uddannelsespolitik. Det er kvalitet, god kvalitet. Jeg må derfor også afvise Enhedslistens dagsorden.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jamen det står da lysende klart, at der er stor forskel på Enhedslistens politik og Det Konser-

vative Folkepartis politik på det her område. Det, der er interessant, og det synes jeg måske lidt der mangler en vurdering af fra konservativ side, er: Hvad er egentlig det fornuftige i at forhindre nogle personer i at komme ind på den uddannelse, som de gerne vil? Hvad er det fornuftige i at sige, at en person, som ønsker at studere antropologi, i stedet for skal studere naturvidenskab, fordi vi mangler folk dér? Hvad kommer der ud af det? Hvad kommer der ud af det for den person og for samfundet?

Det er da bedre, men det kan godt være, at Det Konservative Folkeparti mener, at man ikke skal gøre det, men da er det langt bedre, at folk får lov til at vælge. Selvfølgelig kan det føre til, det erkender jeg, at man inden for nogle områder får en større arbejdsløshed, men det har vi jo allerede i dag på forskellige områder, og derfor må der så være mulighed for, at folk bagefter kan videreuddanne sig, efteruddanne sig, hvis det er sådan, at det viser sig, at de kvalifikationer, de har fået, ikke er tilstrækkelige. Men det er aldrig spildt, hvis folk får en uddannelse, hvor de får mulighed for at fordybe sig i noget, de interesserer sig for.

(Kort bemærkning).

Lene Espersen (KF):

Det Konservative Folkeparti kan altså ikke se noget som helst fornuftigt i, at vi lover alle unge mennesker guld og grønne skove, hvis resultatet af det er, at kvaliteten falder på det studium, de gerne vil ind på. Det, der må være vores målsætning, er, at de unge mennesker, som kommer ind på deres drømmestudium – og vi vil da gerne være med til, at så mange som muligt kommer ind på deres drømmestudium – får en uddannelse af en ordentlig kvalitet.

Det nytter ikke noget. Vi kan tale om, at det ville være en paradiserden, hvis vi kunne love alle, at alle kunne komme ind på den uddannelse, de ville. Og hvis alle ville være antropologer, så ville 100.000 komme ind på studiet, på trods af, at det betød, at der slet ikke var undervisere til at undervise dem i det fag. Men sådan er verden ikke skruet sammen, og derfor må jeg understrege, at vi kun ser fornuft i at lade folk komme ind på en uddannelse, hvis vi samtidig sikrer, at kvaliteten er i orden både hos de studerende, der går der, og i den undervisning, de får.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det sidste punkt om, hvorvidt kvaliteten skal være i orden, tror jeg ikke, der er nogen uenighed om. Selvfølgelig skal kvaliteten være i orden, hvis det er sådan, at man tilbyder en uddannelse, men problemet er jo, hvad det er, som eventuelt har ført til, at der er sket en sænkning, hvis der er sket en sænkning på de videregående uddannelser.

Dér synes jeg ikke, at fru Lene Espersen har fat i nøglen, for problemet er jo, at man har haft et taxametersystem, hvor det er sådan, at man har haft travlt med at få de studerende pisket igennem systemet frem for at få fat i det, der er nøglen i de videregående uddannelser. Det er fordybelsen og muligheden for fordybelsen, som også nogle gange kan tage lidt længere tid end den normerede studietid. Det er et meget vigtigt punkt.

Og faktisk er det sådan – selv om fru Lene Espersen ikke mener det – at de videregående uddannelser har pligt til at tilpasse sig til de studerende, bl.a. i den forståelse, at de professorer og lærere, der er på universiteterne og de videregående uddannelser i dag, alle sammen er kommet ind på et tidspunkt, hvor der ikke var adgangsbegrænsning. De er kommet ind, og det ved vi, med snit på 6,5 og 7,0 og hvad ved jeg, og de sidder på hele systemet og brokker sig over, at nu falder kvaliteten.

(Kort bemærkning).

Lene Espersen (KF):

Det kan nok ikke komme som en stor overraskelse for mange i salen, at Det Konservative Folkeparti ikke er enige med Enhedslisten i de synspunkter, som hr. Bruno Jerup her giver udtryk for.

Vi mener ikke, det kan være universiteternes opgave at tilpasse sig efter de studerendes mere eller mindre manglende viden på nogle områder. Det må da være et minimumskrav, at de studerende er klar til at starte på en universitetsuddannelse, når de starter på deres drømmestudium, og det er ikke universitetets opgave lige pludselig at begynde at agere en slags 4.-års gymnasium.

De tanker vil jeg godt afvise totalt.

Aage Frandsen (SF):

SF ønsker principielt, at adgangsbegrænsningen til de videregående uddannelser afskaffes. Vi har derfor også deltaget i en række forlig og

aftaler i slutningen af 1980'erne og her i 1990'erne om at udvide uddannelseskapa-
citeten. Og vi har også konstateret med tilfredshed, at der er fri adgang til ganske mange uddannelser i dag, men der er efter vores opfattelse fortsat for mange, som afvises hver sommer, og vi har da også gentagne gange foreslået, at man skulle udvide kapaciteten ud over det, der er sket.

Vi har konkret foreslået, at man over en 3-årig periode forøger antallet af pladser med 9.000 i alt. Desværre er forslagene altså afvist – også af regeringen, og det til trods for at regeringens egen budgetredogørelse, der kom i foråret, peger på forskellige udviklingsmuligheder, hvor der også lægges op til, at antallet af uddannelsespladser bør forøges. Det interessante er, at man har et minimumsscenario, der indeholder flere uddannelsespladser, og så også et maksimumsscenario, der stort set svarer til det, som vi har foreslået fra SF's side.

Når jeg hører ministeren i dag og efter referat af det, ministeren sagde i går på en konference, forstår jeg det sådan, at ministeren også er indstillet på, at der bør være flere uddannelsespladser. Det er så et spørgsmål, om det er alle ministre, der er enige i, at der er mulighed for tilsvarende flere uddannelsespladser.

Sagen er, at det både for de unge og for samfundet er afgørende, at enhver, der ønsker at dygtiggøre sig, også får mulighed for det. Vi ved jo, at kvalifikationskravene på arbejdsmarkedet er stigende, og at de mennesker, der er uden uddannelse, vil have meget svært ved at få et job og klare sig selv. Arbejdsløsheden er også større hos de mennesker, der ikke får uddannelse. Derfor er det en skamlet på vores samfund, at der fortsat afvises så mange unge, som det er tilfældet.

Jeg vil godt for en ordens skyld præcisere, at når vi taler om, at vi principielt er tilhængere af, at adgangsbegrænsningen afskaffes, betyder det ikke, at den uddannelsessøgende bare totalt frit skal kunne vælge uddannelsessted og uddannelsesfag. Jeg vil godt præcisere, at vi ikke betragter det, som om en uddannelsessøgende er afvist, hvis den pågældende ikke kan komme ind på en bestemt institution i en bestemt by, når der er ledige pladser andre steder inden for samme fag.

Der er en tendens til, at uddannelsessøgende især koncentrerer sig om de store byer, specielt København og Århus. Det er selvfølgelig deres ret, men det er ikke samfundets problem, at en

ung ikke kan komme ind på et studium på Københavns Universitet, hvis der samtidig er ledige pladser f.eks. i Aalborg eller Odense. Hvis en studerende ikke kan komme ind på et af lærerseminarierne i København eller lærerseminariet i Århus, mens der er ledige pladser i Vordingborg eller i Nørre Nissum, er det ikke samfundets problem, at den studerende ikke vil til Vordingborg eller Nørre Nissum.

Det er nemlig vigtigt, at der er studerende i de uddannelsesinstitutioner, som ligger uden for de store bykoncentrationer, for det er klart vanskeligere at få de pågældende til at flytte bort fra de store byer, når de er færdiguddannede og måske har etableret sig med familie.

Derfor er vi klart tilhængere af, at uddannelseskapaaciteten også skal ligge spredt ud over landet, som vi kender det i dag. Det, der så ønskes, er, at de pågældende steder måske gjorde noget mere for at gøre det attraktivt. Der er nogle af de byer, som i dag har svært ved at få fyldt deres uddannelsespladser, som måske nok kunne have gjort noget mere for at tilbyde endnu bedre boligforhold, end der var de andre steder.

Derfor vil vi også godt se på, om ikke optagelsesreglerne kunne laves lidt om, sådan at en uddannelsessøgende automatisk blev henvist til en plads på den nærmeste institution, hvor der er ledige pladser. Vi ønsker ikke, at der skal ske repressalier over for den pågældende, hvis vedkommende ikke ønsker at tage mod tilbudet, men under alle omstændigheder var der så automatisk et tilbud.

Unge mennesker kan have personlige grunde til, at de ikke vil flytte, men fordelene ved et ændret optagelsessystem vil være, at vi med henblik på at finde uddannelsespladser fik et ærligere tal for behovet, og at der også kunne komme lidt mere skub i det, så de unge omgående fik et alternativt tilbud.

Heller ikke uddannelsessøgende, der afvises, fordi de ikke har de rette kvalifikationer, hører hjemme på listen over afviste, og hvis de ikke blev registreret dér, fik vi også et ærligt tal. Men tallet ville stadig væk vise, at der er et femcifret antal unge, der hvert år afvises, og derfor er problemet stadig væk klart stort, men det er måske ikke så stort, som bruttotallene viser.

Der er også enkelte steder, hvor vi under alle omstændigheder må sige, at dér vil der være adgangsbegrænsning, og at det ikke vil være ønskeligt at afskaffe adgangsbegrænsningen de pågældende steder. Det gælder først og frem-

mest de meget dyre uddannelser. Lægestudiet er så dyrt, at vi ikke må vende tilbage til situationen for år tilbage, hvor Danmark uddannede dobbelt så mange læger, som vi overhovedet havde brug for.

Der er også studier, f.eks. filmkundskab, hvor det er urealistisk at have en helt fri adgang, hvis der pludselig sker en voldsom forøgelse af behovet for studiepladser. Vi har ikke noget imod, at man uddanner sig i filmkundskab, men hvis der er en hel masse mennesker, der melder sig på en gang på grund af nogle tendenser i samfundet, må man sige, at de ikke alle sammen kan komme ind, ikke kun fordi der ikke er beskæftigelse til dem senere – det er, hvad det er – men man kan simpelt hen ikke skaffe kapaciteten fra den ene dag til den anden.

Vi skal ikke gentage fortidens fadæser, hvor vi f.eks. også så, at et studium som psykologi i en periode næsten var smadret, fordi der pludselig meldte sig voldsomt mange mennesker og der slet ikke var kapacitet til at uddanne de pågældende. Med disse efter vores opfattelse indlysende undtagelser ønsker vi ellers fri adgang til de videregående uddannelser.

Engang blev adgangsbegrænsning forsvaret med planøkonomiske argumenter. Man skulle kun uddanne det antal, som samfundet havde brug for. De ideer er i dag væk. De fleste har indset, at evnen til at forudse samfundets behov ikke er så stor, som ivrige planlæggere troede. De unges eget frie valg har i praksis vist sig ikke at være så tosset i forhold til det behov, som samfundet har, og det var i hvert fald bedre end planlæggerens teorier om, hvad behovet var.

I den forbindelse vil jeg ikke undlade at nævne, at nogle af de flaskehalse, vi ser i dag med hensyn til at få tilstrækkeligt med lærere og pædagoger uddannet, er et produkt af den planlægning, som skete i 1980'erne, og som bl.a. i slutningen af 1980'erne gav sig udslag i, at daværende undervisningsminister Bertel Haarder, som ellers er liberalist, fik nedlagt en række seminarier ud fra en tanke om, at der ikke var behov for kapaciteten.

Til gengæld er der så dukket noget nyt op, nemlig at man mener, at man kan reducere antallet ud fra, at man i højere grad kan konstatere, om der er nogle, der er bedre til at studere i forhold til det, vi kender i dag. Vi mener igen, at det er meget svært på forhånd at sige, hvilke uddannelsessøgende der er egnet til at studere. Det vil vise sig på baggrund af de studier, de går i gang med, og derfor er vi også tilhængere

af, at man ret tidligt, som det sker i dag, konstaterer, om de pågældende er studieegnede.

Den eneste måde at finde ud af, hvem der duer, er, at man lader dem prøve. Nogle vil gå forkert i første omgang og finde den rette hylde i anden omgang, men erfaringen viser, at det ret hurtigt falder på plads, sådan at det rent faktisk er få mennesker, som skifter mange gange. De, der skifter, gør det som regel kun en enkelt gang, og man må hellere nå at skifte end fortsætte et studium, som man alligevel ikke bryder sig om.

Undervisning er jo ikke noget mekanisk. Det er meget et spørgsmål om den motivation, som de studerende har, og derfor lægger vi afgørende vægt på, at den unge i størst muligt omfang kan vælge det studium, som vedkommende finder rigtigt. Men det er klart, som jeg allerede har gjort rede for, at der er nogle forbehold også med hensyn til, hvor man geografisk kan få lov til at studere.

Med hensyn til det dagsordensforslag, som vi er medforslagsstillere af, betragter vi det primært som en opfordring til regeringen om at undersøge tingene klart med et bestemt formål, men vi lægger stor vægt på, at der ikke står noget om, at der skal være fri adgang til alle uddannelser, og derfor mener vi, at den henstilling til regeringen er fornuftig.

Nu er det jo sådan, at den aftale, vi har med regeringen, har vi ikke længere fra nytår, hvor flerårsaftalen er udløbet. Vi ville gerne have fortsat med en ny aftale. Det kan være, at det også kan lade sig gøre i fremtiden.

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Det er blevet gentaget til bevidstløshed, og alligevel må man sige, at det kan ikke siges ofte nok: Danmarks vigtigste råstof er os selv. Det er det, vi kan med vores hoveder; det er det, vi kan med vores hænder. Derfor er der i Danmark udbredt enighed om, at uddannelse skal prioriteres højt.

Det synes jeg også roligt man kan sige afspejler sig i regeringens dispositioner. Regeringen har taget et væld af initiativer for at give mange flere unge mulighed for og incitament til at gennemføre en uddannelse.

Det er selvfølgelig trist at afvise unge fra en uddannelse, de måske igennem flere år har brændt for at komme ind på, så antallet af afviste er nødvendigvis noget, vi til stadighed må arbejde på at gøre så beskedent som muligt. Men som nævnt i undervisningsministerens

indlæg er der flere forhold, der taler for, at situationen ikke er nær så grel, som det måske umiddelbart kunne tyde på, når man ser på antallet af afviste.

Allerførst synes jeg, det skal slås fast, at der siden 1994 er sket et betydeligt fald i antallet af afviste. I 1994 afviste man i alt 21.685 personer. Dette tal var i 1996 faldet til 17.402, hvoraf knap 2.000 var såkaldte afmeldte, det vil sige, at de ikke opfyldte optagelseskravene. Det samlede antal afviste var altså omkring 15.500, hvilket er et fald på knap 30 pct. i forhold til 1994. Herudover havde 80 pct. af de afviste i 1994 som nævnt i undervisningsministerens tale andet at tage sig til. De fortsatte enten på en uddannelse, de allerede var i gang med, de påbegyndte en anden uddannelse, eller de havde arbejde. Disse oplysninger afdramatiserer for Det Radikale Venstre at se de flere tusinde afviste.

Der er som nævnt frit optag på de fleste videregående uddannelser; det vil sige, at læreanstalterne og universiteterne selv bestemmer, hvor mange de vil optage. Derfor har vi fra centralt hold ikke længere de samme muligheder for at styre optaget som tidligere. Grænsen for at optage sættes nu bl.a. af, om man har tilstrækkeligt med kvalificerede lærerkræfter, og ikke mindst af, om der er kvalificerede ansøgere, altså unge nok.

På de såkaldt centralt dimensionerede områder er der ikke frit optag, men som det nævntes i undervisningsministerens tale, er der i de sidste år sket en betydelig udbygning af kapaciteten på disse uddannelser, og som det også blev sagt, stöder vi hvert år ind i paradoksproblemer.

Vi har i flere år oplevet afviste ansøgere, samtidig med at der er ledige pladser på samme uddannelse andre steder i landet. Fra den koordinerede tilmelding lyder meldingen da også, at paradoksproblemet er en meget klar barriere. Unge mennesker er ganske enkelt ikke særlig mobile. Det er ret tydeligt, at folk søger ind på uddannelsesinstitutioner i deres eget amt eller i et naboamt, hvis ellers den pågældende uddannelse udbydes der, og hvad angår universiteterne, er det med al tydelighed København og Århus, der lokker aller kraftigst.

Hvordan skal vi så forholde os til det? Ja, en af løsningerne kunne selvfølgelig være, at man sagde, at så må vi bygge flere kollegier og undervisningslokaler i Århus og København. Et andet svar, som jeg bedre kan lide, er, at vi forsøger at give folk mere lyst til at tage hen og læse de mange andre steder. I Det Radikale

Venstre finder vi det vigtigt, at der ikke kun er uddannelsesstilbud i få enkelte store byer. Uddannelsesstilbudene skal ikke koncentreres på den måde. Det vil heller ikke være til gavn for erhvervslivet, kan man tilføje.

Man har fra forskellige undersøgelser fundet frem til, at det ikke er uddannelsesinstitutioner uden for København og Århus, der er noget i vejen med. Dem er de studerende tilsyneladende tilfredse med, men det er studiemiljøerne, der ikke lokker nok. Det omgivende miljø er derfor vigtigt, og det kunne vi godt gøre noget for at forbedre uden for København og Århus, med andre ord: Lad os få nogle tiltag, der hjælper med at udnytte den allerede eksisterende kapacitet langt bedre.

Vi skal altså hjælpe og opmuntre de kvalificerede unge, som har lyst til at få en uddannelse; men under udbyggelsen af uddannelsessystemet skal vi ikke forhaste os, men hele tiden skele til den øvrige udvikling i samfundet. På den måde kan antallet af afviste mindskes, og samtidig kan vi leve op til vores målsætning om, at uddannelse skal prioriteres meget højt.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Der skal naturligvis ikke føres socialpolitik under dække af uddannelse. Det løser ikke Danmarks problemer på uddannelsesområdet, at der blot åbnes for sluserne til landets videregående uddannelsessteder. Det er for dyrt, det er tidsspilde for den enkelte studerende, og det er rent ud sagt et fupnummer.

Virkeligheden er, at Danmark i disse år konfronteres med en massiv trussel, som vi på grund af en igennem årtier forføjlet uddannelsespolitik ikke er rustet til. Hvad angår uddannelser, og man kunne også sige mange andre steder, har man hvilet på fordums gode renommé, og man er slet ikke fulgt med tiden.

Lighedssamfundet har været et mål i sig selv, og det skal vi så prøve at rette op på nu. Den forføjlede uddannelsespolitik er endda blevet suppleret med forføjlet skattepolitik og meget mere, som ikke er på dagsordenen i dag.

Når nu nogle politikere ønsker fuldstændig fri adgang til de videregående uddannelsessteder på alle områder, må de have overset, at det ikke er mængden, der gør udslaget. Men jeg fremhæver i så fald gerne, at det først og fremmest drejer sig om kvalitet. Kvalitet er ikke noget, alle og enhver har forståelse for, og kvalitet er ikke noget, alle og enhver kan opnå. Det må vi se i øjnene. Det er måske et bedrøveligt

faktum for nogle, men ikke desto mindre er det altså sandt.

Det er en gammel ønskedrøm særligt for socialister, at vi alle skal være lige, og de er desværre villige til at give afkald på variationerne for at opnå dette absurde mål. Denne fejlagtige opfattelse har ført til vores i dag ikke særlig effektive uddannelsesniveauer.

Lad mig lige nævne et par artikler fra den seneste tid. Der stod bl.a. i Politiken den 5. oktober 1996: »Mere forskning af dårligere kvalitet.« Her omtales, at udgifterne til sundhedsvidenskabelig forskning stiger, men at danske forskere citeres mindre i udlandet end nogen sinde før. Problemet er ganske enkelt, at der forskes på et for lavt niveau.

Det skyldes netop, at det i årevis har været tonen, at der skulle være plads til alle, og at det derfor ikke var muligt at stille krav om kvalitet. Det nytter ikke alene at poste penge i uddannelsessystemet og skabe pladser til alle og enhver, som bl.a. Enhedslisten ønsker. Det er den holdning, vi nu skal bryde effektivt med.

Ugebrevet Mandag Morgen har den 21. oktober 1996 en artikel med titlen: »Danmark kan ikke konkurrere på viden.« Her er Danmark sammenlignet med andre OECD-lande, og lad mig sige med det samme: Det ser altså ikke for godt ud.

Vi retter ikke vor position op ved at lave mere uddannelse af dårlig kvalitet; tværtimod skal der satses ensidigt på at forbedre kvaliteten. Det er derfor Fremskridtspartiets faste overbevisning, at adgangskravene skal skærpes, således at de personer, som optages, er de bedst kvalificerede og de bedst motiverede; hertil skal midlerne anvendes. Det er ikke løsningen at poste flere penge ud på endnu flere studerende.

Vi må erkende, at penge ikke løser alle problemerne. OECD-analysen viser f.eks., at vi bruger flere penge pr. elev i folkeskolen til færre elevtimer, samt at udbyttet er faldende. Nok er det ikke folkeskolen, vi diskuterer her i dag, men eksemplet er ret beskrivende.

Der skal være klare målsætninger, og de skal opfyldes. Dette kan kun kontrolleres ved prøver, og adgangskrav er et minimum, som skal suppleres af stopprøver. De videregående uddannelser er ikke beskæftigelsesterapi, men benhårdt arbejde. Kan man ikke stå distancen, må man finde noget andet at lave. Det lyder måske barskt, og det er det måske også, men sådan er virkelighedens verden, sådan må det være. Der er faktisk andre uddannelsesmuligheder for de unge end universiteterne.

Selv om der til stadighed tales om, at videns- og informationsbaseret produktion er fremtiden for det danske samfund, er det altså ikke virkeligheden i dag, og med den udvanding, der er lagt op til, bliver det heller ikke fremtiden. De danske virksomheder planlægger som bekendt en massiv udflytning. Det kan vi ikke fysisk forhindre, men vi kan forbedre forholdene, så de vil betragte muligheden for at blive inden for landets grænser positivt.

Vi mister de lavproduktive job og får intet i stedet. Ingen udenlandske virksomheder vil placere deres high-tech-produktion i Danmark på grund af for mange og for omstændelige regler, der tilmed ændres konstant. Udenlandske virksomheder søger ikke til Danmark, da vores forskning er for lille og for dårlig. Desuden er omkostningerne generelt for høje.

Den del af befolkningen, som er beskæftiget inden for højteknologisk fremstilling i industrien, er på ca. 10 pct. her i landet. I England er det 20 pct. Vi kan altså ikke snakke infosamfundet frem; det må man gøre sig klart.

Jeg må derfor sige det, som det er: Danmark er ikke i front, og vi kommer det heller ikke, hvis der først sættes, når alle er parate. Springet skal tages nu. Den eneste vej ud af denne misere er, at der skabes eliter på alle niveauer, således at kompetenceudviklingen skærpes. Og virksomhederne skal have økonomiske incitamenter til at forske og uddanne mere, end de gør i dag. Der må skabes rammer for, at offentligt ansatte forskere i langt højere grad kan samarbejde med de private virksomheder. Det er her, fremtiden ligger, selv om flere politikere kun ser på den offentlige sektor isoleret.

Vort uddannelsessystem må ikke blive en af flere beskæftigelsesordninger. Vi taler om uddannelse til et arbejdssamfund, ikke underholdning i et fritidssamfund. Derfor vil Fremskridtspartiet ikke støtte den holdning, der er gået igennem i dag fra SF's og Enhedslistens side, og som yderligere vil udvande og forringe Danmarks fremtidsmuligheder.

Vi kan derfor heller ikke støtte den foreslåede dagsorden, og jeg tror ikke, det kommer bag på Enhedslisten, at vi ikke kan gå ind for den. Det står jo helt klart i dagsordenen, at man skal gå efter et fuldstændig frit optag. Som jeg sagde tidligere i dag, er der ingen økonomisk ansvarlighed i denne holdning, og derfor kan den ikke støttes af Fremskridtspartiet.

Når vi så ser på, på hvilke uddannelsesområder der eventuelt kunne blive tale om fri opta-

gelse, er det klart, at vi har den holdning, at når det gælder det område, hvor man skal hjælpe de ældre og svage i samfundet, også sundhedsområdet generelt, er det naturligvis noget, som vi er meget åbne over for.

Men det er klart, som flere ordførere har været inde på i dag, at det geografiske gør, at der ikke er det store problem, når man reelt kigger på, hvor lidt mobile de studerende desværre er. All right, det kan godt være en helt naturlig ting, at man ikke er indstillet på at flytte langt efter en studiemulighed. Og det er klart, at de større byer har tiltrækningskraften i den her snak. Derfor er det også til en vis grad de studerende selv, der er medskyldige i, at de ikke kan komme ind på netop de uddannelser, som de ønsker. Der står altså ledige studiepladser rundt omkring. Det er vi vidende om, og det er naturligvis kedeligt.

Men som sagt, Fremskridtspartiet kan ikke støtte den foreslåede dagsorden, og vi håber, at det, der er kommet frem i dag, i hvert fald har været medvirkende til at skabe klarhed over, hvor partierne står.

Jeg håber også, at Enhedslisten i erkendelse af, at en sådan dagsorden ikke kommer igennem, vil være med til et samarbejde i Folketinget og på en eller anden måde hjælpe netop de områder, hvor der måske er særligt behov for arbejdskraften. Det er noget, som alle må stå sammen om her i Tinget: at netop på de områder, hvor der er mangel på arbejdskraft, må vi gøre en ekstra indsats.

Peter Duetoft (CD):

Da vores ordfører på grund af sygdom ikke kan være til stede, har jeg i dag fået fornøjelsen af at skulle fremlægge nogle af CD's synspunkter vedrørende dette område.

Jeg vil gerne starte med at sige tak til ministeren. Vi synes, det var en god tale, som ministeren holdt, og specielt holdt vi meget af, at ministeren understregede kvaliteten så meget, som han gjorde i sit indlæg.

For det jo sådan, at spørgsmålet om kapacitet er ret ligegyldigt, medmindre det bindes sammen med, at det er kvalificerede unge, vi snakker om, og at uddannelserne har tilstrækkelig kvalitet. De dårlige karakterer, der i al for lang tid er blevet uddelt til det danske uddannelsessystem, tyder i hvert fald ikke på, at man kan fortsætte som nu og så tro, at alt bliver godt.

Vores konkurrenceevne på uddannelsesområdet trænger i den grad til et ordentlig ryk i

opadgående retning, så udbygning af kapaciteten er meningsløs, hvis ikke kvaliteten følger med. Kvaliteten skal ikke bare fastholdes, men den skal også forbedres.

CD er enig i, at så mange som overhovedet muligt skal have en uddannelse, og at de, som er egnede til det og gerne vil have det, skal kunne få en videregående uddannelse.

Frit optag, som ministeren henviste til, er jo dog ikke det samme som frit slag, og det skal det heller ikke være. Men CD så gerne, at der i hovedsagen var fri adgang med studentereksamenens bevis i hånden og så et år til at få konstateret sin studieegnethed og derefter blive målt ved en stopprøve. Men vi erkender, at den løsning ikke ligger lige for og slet ikke så længe, der er begrundet tvivl om studentereksamenens værdi og niveau.

De kommende mindre ungdomsårgange kan give et nyt udgangspunkt, og det fremtidige aspekt gør det så meget mere påtrængende, at der også bliver gjort noget ved de kvalitetsmangler, der er konstateret, lige fra folkeskolen og så videre frem.

Når jeg nu opholder mig et øjeblik ved adgangsbegrænsningen, som den fungerer i disse år, vil jeg gerne understrege, at det også efter CD's opfattelse er vigtigt, at adgangsbegrænsningen administreres rimeligt. Jeg vil ikke her afæske undervisningsministeren svar på et brev, som jeg har sendt ham for et stykke tid siden, men dog alligevel nævne et eksempel, hvor et ungt menneske søger optagelse på en uddannelse, i det her tilfælde en jordemoderskole, derefter bliver adviseret om, hvilke tillægskvalifikationer man skal have for at komme ind på denne uddannelse, igen får afslag, derefter igen bliver rådgivet med hensyn til ekstra kvalifikationer og igen får afslag. Tredje gang bliver sagt: Hvis du gør sådan og sådan, går det godt. Men alligevel bliver det et afslag. Da hun så søger fjerde gang og får at vide, at hun er topkvalificeret, men for resten ikke kommer ind, må jeg nok sige, at så er der noget i selve administrationen af adgangsbegrænsningen i det virkelige liv, som ikke rigtig hænger sammen. Jeg ved godt, man ikke skal hænge sig op på ét eksempel, men jeg tror, at vi har fået nogle stykker af dem, og der har da også været en offentlig debat om netop det.

Jeg synes, det er udmærket med rådgivning; jeg synes, det er udmærket, at man i en periode er nødt til at bremse for nogle ting, men der skal vel også være en vis rimelighed i det, og i alt

fald synes jeg, det er ulykkeligt, når et ungt menneske på en eller anden måde bliver bondefanget til hele tiden at gøre lidt mere. Så havde det vel trods alt været både mere fair og mere rimeligt, om den pågældende fra starten havde fået at vide: Dine udsigter her er måske ikke de mest strålende. Efter anden gang eller tredje gang kunne man da have sagt: Skulle vi så ikke finde noget andet?

Dette er selvfølgelig en biside, men adgangsbegrænsning føles naturligvis mere uretfærdig, når sådan nogle eksempler kan hives frem.

Når vi så skal tale om udbygning af kapaciteten, er det heller ikke helt ligeegyldigt, hvordan man bærer sig ad, og hvad det er for en kapacitet, vi taler om. Alle vil have lov til at vælge efter lyst, men uddannelsessystemet er nu altså ikke bare et supermarked, hvor man kan få sine hedeste ønsker opfyldt til discountpris. Det, man ønsker, er ikke nødvendigvis det, man er egnet til, og for at få et mindre frafald og færre skuffelser og for samtidig at få en mere effektiv udnyttelse af den eksisterende kapacitet kunne der gøres mere for en bedre vejledning af de unge. Der er i dag så mange muligheder for uddannelser som aldrig før, og man kan ikke tale om en ordentlig vejledning, hvis den meget groft sagt går ud på at sende alle fra folkeskolen videre i gymnasiet og alle fra gymnasiet videre til universiteterne.

Jeg ved godt, at der mere end nogen sinde satses på vejledning i folkeskolen, men en kortlægning fra Dansk Arbejdsgiverforening i år viser, at en del ikke har taget den formelle skolevejlederuddannelse på Danmarks Lærerehøjskole, og at der er store regionale forskelle. 60 pct. af vejlederne med en uddannelse har fået den for 10-20 år siden, så billedet ser måske slet ikke så lovende ud, når det hele går efter i sømmene.

Nogle steder har vi, som også andre ordførere i dag har nævnt, et søgningsproblem, og det kan have flere årsager. Den manglende kvalitet i undervisningen i matematik og fysik er en af årsagerne til, at interessen for tekniske og naturvidenskabelige områder er blevet svækket, og jeg er glad for det løfte, undervisningsministeren har givet, om en stribe initiativer til løsning af dette problem.

Men det har samtidig betydet dalende kvalitet hos de kandidater, der når så langt. Det er et alvorligt og påtrængende problem, og CD må i hvert fald advare imod, at institutionerne dels sænker eksamenskravene, dels sænker

adgangskravene for at lokke kunder til. Det rører altså ved taxameterordningen, og den sag bliver man ikke ved med at kunne komme uden om, for situationen i dag er altså en anden, end den var, dengang ordningen blev indført under den tidligere firkloverregering. Så det er en diskussion, vi bliver nødt til at have ved lejlighed.

Den geografiske mobilitet eller mangel på samme er en anden forklaring på den manglende søgning, og i CD tror vi såmænd ikke, at vi ligefrem skal forvide folk til et uddannelsessted, men der kunne være en idé i at tænke i retning af koordinering, som ministeren var inde på. Vi kunne jo skæve lidt over til den anden side af Øresund og se på, hvad vi eventuelt kunne lære af svenskernes måde at samle større studiemiljøer på.

Så vil jeg godt ganske kort røre lidt ved noget, der har været oppe flere gange i debatten. Hr. Bruno Jerup har nogle gange meget rørende udmalet, hvor vigtigt det er for de studerende, at de får lov til at fordybe sig i tingene, og det er jeg da enig i. Jeg har fordybet mig i stort set 16 år uden at blive færdig, og derfor har jeg megen sympati for det, og da det så endda var inden for humaniora, så blev det jo til noget af det rigtig slemme. Jeg har heldigvis været så heldig, at man har lavet en BA, og det var jo lige dertil, jeg nåede, så man fik altså lavet en eksamen, der passede til mig, og det var jo godt nok.

Men jeg vil alligevel anfægte påstanden om, at mange studerende er inde for at fordybe sig. Det kommer selvfølgelig lidt an på, hvad der menes med at fordybe sig, men hvis man forestiller sig et eller andet med, at man sidder i sit lille, snuskede studerekammer med spindelvæv på væggene og kigger i alle bøgerne, tror jeg nu nok, at det stadig væk med al respekt for dem, der gør det, er et mindretal af studerende, der tænker sådan.

Jeg tror, at studerende i meget, meget høj grad – man kan så diskutere, om det er godt eller skidt – er optaget af jobmulighederne bag efter studierne, og af hvilke muligheder de har for at komme videre.

Jeg ved ikke, hvor ideelt det er for de fleste unge mennesker at sidde et eller andet sted som 40-årige og stadig væk læse i førstedelsbøgerne. Jeg er overbevist om, at de fleste gerne vil videre og også have lov til at udnytte den viden, de har fået lov til at fordybe sig i.

Så hvis fordybelse er den dér dybt filosofiske tankegang fra H.C. Andersens tid, så tror jeg, at hr. Bruno Jerup tager fejl i sin vurdering. Men

det betyder ikke, at jeg ikke mener, at man selvfølgelig skal sætte sig ind i tingene og også gerne kigge lidt længere, end man skal som folkeskolelærer. Det er det ene, jeg godt vil sige.

Det andet, jeg godt vil sige til hr. Bruno Jerup, er, at jeg synes, at der sker en overspringning i debatten. Hver gang hr. Bruno Jerup er gået på talerstolen, har det stort set lydt som om, at studierne er til for de studerendes skyld. Det er de selvfølgelig også til en vis grad. Det er da dejligt at kunne glæde nogle mennesker, ved at de kan beskæftige sig med noget, der interesserer dem. Men man må jo ikke helt glemme, at studierne altså også er til for samfundets skyld, og ikke helt glemme, at det er et formål i sig selv at skabe bedre uddannelse, så vi alle sammen kan få det bedre.

Det fører mig så frem til det tredje synspunkt, som netop understreger det, jeg i denne ordførelse har forsøgt at sige: kvaliteten skal også være i centrum. Efter min og CD's opfattelse er det altså sådan, at forudsætningen for, at det danske velfærdssystem kan overleve, er, at vi i konkurrencen med udlandet kan klare det, så vi får noget økonomi til landet. Og forudsætningen for, at konkurrencen kan klares, er bl.a. et højt uddannelsesniveau.

Hvis vi skal ud at konkurrere med andre lande i de kommende år, og det skal vi, fordi det bliver mere og mere internationalt, så er der altså ingen, der vil vurdere os på, om tallene for, hvor mange der går på en uddannelse, er 10, 15, 20 eller 100.000. Det, de vil vurdere os på, er, om kvaliteten i den uddannelse er god eller dårlig. Og hvis det danske velfærdssystem skal overleve, er det altafgørende, at kvaliteten er i top.

Vi skal altså i højere grad styre efter kvaliteten end efter en eller anden kvantitativ målestok, som man måske nok i sine studerekammer i Enhedslisten kan sidde og hygge sig med, men som ikke har meget relation til den verden, som faktisk skal fungere. Så derfor endnu en gang tak til ministeren, fordi ministeren så mange gange tog ordet kvalitet i sin mund. Vi håber og ser frem til, at ministeren bliver ved med det.

Ole Donner (DF):

Jeg vil gerne starte med at sige, at Dansk Folkeparti ikke kan stemme for den foreslåede dagsorden fra Enhedslisten, alene fordi der allerede i den første linje står: »Idet Folketinget ønsker at fremme et reelt frit uddannelsesvalg. . .«. Vi mener, at det er en meget, meget bred formulering, og hvis man skulle tage det bogstaveligt,

ville det være meget svært at svare på de efterfølgende spørgsmål om, hvad det vil kræve af kapacitetsudvidelser, hvis alle ville vælge det samme studium, for det er der jo altså ikke nogen, som der er flere af ordførerne, der har været inde på, der kan spørge om. Vi kan altså ikke støtte dagsordenen.

Vi mener ikke, at alle skal have mulighed for at vælge præcis, hvad de gerne vil. Vi mener ikke, at uddannelsesstederne skal være parkeringshus for unge mennesker, for man kan ikke skaffe arbejde eller andre ting til dem. Vi mener i Dansk Folkeparti, at der skal være et godt uddannelsesstilbud, det skal geografisk være godt fordelt over hele landet, og der skal være de uddannelsesmuligheder, der er brug for og efterspørges.

Vi mener også, at de studerende skal være kvalificerede til at komme ind på disse uddannelser. Det vil vi meget gerne være med til at se på, og vi vil meget gerne være med til at lave om på det system, som vi har i øjeblikket, hvor man kører forholdsvis stift efter, at man skal have en gymnasieuddannelse, en studentereksamnen og et så og så højt gennemsnit for at komme ind på en ganske bestemt uddannelse.

Vi mener i Dansk Folkeparti, at der burde være bedre muligheder for at komme ind på et studium, hvis man har et inderligt ønske om at komme ind på det, og hvis man opfylder nogle betingelser. Hvis en mand eller en kvinde har været ude at sejle i 15 år eller har arbejdet med noget andet i erhvervslivet og fået livserfaring, kan det godt være, at der opstår en lyst til at uddanne sig til et eller andet, og så mener vi, at der burde være mulighed for at lave nogle optagelsesprøver, så disse mennesker kan komme ind på studiet. Efter et stykke tid må der så være nogle stopprøver, nogle årskarakterer og eksamenskarakterer, men så længe man opfylder betingelserne, skal der være mulighed for at studere og få den uddannelse, man ønsker.

Det skal ikke være, som det er i dag. Jeg har en god kammerat og kollega, som blev optaget på erhvervsjura på Aalborg Universitetscenter, fordi han havde høje musikkarakterer. Det er selvfølgelig rart at have en jurist, der ikke spiller falsk, men det har altså efter vores mening ikke ret meget med virkeligheden at gøre. Vi vil derfor meget, meget gerne være med til at ændre på disse forhold.

Det skal ikke være sådan, at man går på universitet og får et slogan, der hedder »Gå på universitet og bliv en klog arbejdsløs«. Det synes vi ikke er løsningen for samfundet.

Jeg skal bare gentage, at vi ikke kan støtte den foreslåede dagsorden.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen): Det er jo ikke min opgave at svare på forespørgslen; det må forslagsstillerne jo af naturlige grunde selv gøre og også selv drage konklusionerne af debatten.

Jeg må dog allerede nu sige, at heller ikke regeringen finder, at vi kan stemme for dagsordenen. Vi synes, som fru Anne-Marie Meldgaard sagde, at den er helt unødvendig, for der er ingen grund til at udføre et dobbeltarbejde. Vi arbejder således med en række af de problemstillinger, som forespørgerne selv har rejst i denne anledning.

Det var vel nok en fortællelse, når hr. Bruno Jerup til indledning sagde: Der skal være reelt frit optag til alle uddannelser. Jeg noterede det, fordi det er et meget stærkt udsagn og ikke ganske svarer til dagsordenen. Det skaber, så vidt jeg kan lytte mig frem til, problemer hos alle partier her i Folketinget på nær Enhedslisten, for frit optag til alle uddannelser er ikke muligt at realisere nogenlunde forsvarligt – det er måske ikke engang muligt i praksis – så hr. Bruno Jerup bliver i forhold til dagsordenen nødt til at moderere sin egen måde at fortolke denne på. Jeg siger dette for god ordens skyld.

Det er rigtigt, at vi igennem årene har haft ganske mange afviste, og jeg synes også for mange afviste, hvilket vel i øvrigt svarer til det, flere af ordførerne har sagt. Det er jo rigtigt, som også fru Anne-Marie Meldgaard sagde, at vi har ophobet et efterslæb, fordi der igennem en årrække ikke har været de samme muligheder – det kan der være mange indimellem også gode grunde til, så det skal jeg ikke hæfte mig særligt ved – og det er i hvert fald også én af forklaringsgrunde.

Men man skal, når man taler om de afviste, hvor antallet 20.000 jo lyder ret dramatisk, have med, at de jo ikke står ude i kulden. Jeg behøver ikke at gentage, hvad jeg sagde i indledningen: at ca. 80 pct. af dem er i en eller anden funktion, men med et ønske om at kunne komme videre i en eller anden uddannelsen, hvilket jeg synes er meget prisværdigt, men det er altså ikke folk, der står og er i vanskeligheder. Det gælder selvfølgelig for de sidste 20 pct., hvoraf der også er en del unge, og dér må vi selvfølgelig være meget optaget af, at vi ikke taber dem på gulvet.

Det, der er væsentligt, og som mange ordførere glædeligvis også har udtrykt, er, at

uddannelse er en vigtig forudsætning for at kunne få et varigt ståsted på arbejdsmarkedet og i voksentilværelsen.

Det er da rigtigt, som fru Hanne Severinsen sagde, at det er et problem, hvis man gør uddannelse til altings kur. Det er jeg sådan set helt enig i, for det er ingen garanti, det er ingen livsforsikring at få en uddannelse, men det er til gengæld, sådan som vi har set udviklingen igennem de senere år, ret klart, at hvis man netop ikke har en uddannelsesmæssig forudsætning af en eller anden art og i et eller andet omfang har erhvervet sig en eller anden kompetence, så er det meget svært at få denne varige tilknytning til arbejdsmarkedet, og derfor ligger der for os alle sammen hele tiden en meget stor opgave i at kunne realisere det.

Fru Lene Espersen sagde meget stærkt i sin indledning, at Det Konservative Folkeparti bevidst ønsker at prioritere uddannelse. Det synes jeg var godt at få slået fast, for der var rigelig mange forbehold i talen.

Så hæftede jeg mig ved og undrede mig måske også over, at Det Konservative Folkeparti brugte hr. Kjeld Rahbæk Møller som et sandhedsvidne med henvisning til en artikel, han har skrevet, jeg tror, det var i Information. Det kan godt være, at hr. Kjeld Rahbæk Møller har ret, men når fru Lene Espersen lidt senere som en mulig løsning på kvalitetsproblemerne med henvisning til en anden artikel siger, at nu gælder det om efter bachelor at få skilt fårene fra bukkene – sådan var udtrykket – så ved jeg i hvert fald, at det harmonerer ualmindelig dårligt med det, der har været hr. Kjeld Rahbæk Møllers synspunkt i hele debatten om, hvordan vi sikrer et sammenhængende og fornuftigt videregående uddannelsessystem. Så er der altså lige et par ting, det er værd at tænke over én gang til.

Nu gør jeg det lidt kort, for jeg synes som sagt, at det er andre, der må tage ansvaret for forespørgslen. Hr. Aage Frandsen brugte udtrykket, at SF er principielt tilhængere af fri adgang. Spørgsmålet er, hvad hr. Aage Frandsen lægger i ordet principielt, men da jeg efterfølgende hørte det blive uddybet, så tror jeg stort set ikke, at der er nogen uenighed mellem regeringen og Socialistisk Folkeparti i den sag. Vi vil også gerne skabe de bedst mulige betingelser i de videregående uddannelser med de begrænsninger, der nødvendigvis må være – dem behøver jeg ikke at gentage – og som jeg synes, Enhedslisten kommer for let hen over.

Hr. Aage Frandsen nævnte også en ting, som flere ordførere også har interesseret sig for igennem de senere måneder. Han sagde nemlig, at det ikke er et samfundsproblem, hvis en ung ikke tager imod et uddannelses tilbud, der ligger et andet sted, hvis det er det, den unge helst vil. Det tror jeg vi bliver nødt til også at interessere os lidt for, for vi skal modvirke tendensen til centralisering på feltet. Hvis vi skal skabe plads til alle unge i nogle få store byer, så strider det nemlig grundlæggende mod noget, vi i hvert fald ellers har været enige om er en god dansk tradition – hvilket flere ordførere også var inde på – nemlig at fastholde en geografisk spredning, så der er både uddannelses tilbud og færdiguddannede til rådighed rundt omkring i de regionale og lokale samfund.

Fru Elsebeth Gerner Nielsen sagde med det lille forbehold, at det var sagt så mange gange før, men at det ikke gør det mindre rigtigt, at det er den menneskelige arbejdskraft, der er vores væsentligste ressource. Hvis det er rigtigt – og jeg deler opfattelsen – så er det selvfølgelig vores opgave at give den enkelte de bedste betingelser og også skabe et uddannelsessystem, som kan imødekomme samfundets behov overalt, hvor det findes.

Hr. Peter Duetoft havde et enkelt eksempel på en mindre heldig erfaring fra jordemoderuddannelsen. Det vil jeg ikke bestride, sådan nogle tilfælde kan vi vel aldrig helt undgå, men det var ikke et eksempel, der imponerede mig i den forstand, at der var noget at forsvare. Der er formentlig et eller andet i vejledningen, der har svigtet.

Så sagde hr. Peter Duetoft, at skolernes vejledning ikke var god nok, i den forstand at vejlederne ikke havde den uddannelsesmæssige forudsætning. Dertil må jeg sige: Ja, sådan var det tidligere, men vi har faktisk i denne regerings tid stillet det krav, at alle vejledere i folkeskolen skal have uddannelsesmæssige forudsætninger og derfor også gennemføre kurser for at kunne vejlede og i øvrigt vejlede på en måde, som jeg er enig med hr. Peter Duetoft i, og som andre her også har omtalt; det gælder også fru Hanne Severinsen.

Så sagde hr. Duetoft til sidst, at jeg i min indledende tale ofte tog ordet kvalitet i min mund. Det er jeg glad for hr. Duetoft har lagt mærke til, og vi er enige, men jeg har ikke bare taget det i min mund, jeg prøver faktisk i det daglige på alle felter også at gennemføre det i praksis, og dér ligger en ganske stor opgave, som vi, og det

er ikke møntet på hr. Duetoft, bedre løser igen-nem praksis end ved blot at tale til hinanden om det.

Jeg synes, vi har fået en god meningsudveksling om en række interessante uddannelses-spørgsmål. Jeg mener, at det må Enhedslisten kunne være tilfreds med og så gemme deres dagsorden til bedre tider, hvis den altså ikke bliver vedtaget.

(Kort bemærkning).

Lene Espersen (KF):

Der var undervisningsministerens kommentar om hr. Kjeld Rahbæk Møller, der får mig herop igen, for jeg føler trang til at præcisere, at Det Konservative Folkeparti ikke har noget som helst problem med at bruge SF som sandhedsvidne – det var vist det ord, undervisningsministeren brugte – når det, hr. Kjeld Rahbæk Møller sagde, er rigtigt, nemlig at der er tale om et kvalitetsfald.

Det ser vi som et meget stort problem, og derfor er jeg da glad for at få mulighed for endnu en gang at præcisere, at et af de store problemer på universiteterne i dag er, at kvaliteten ikke er, som den skulle være. Det problem vil vi gerne være med til se på og løse frem for at følge de urealistiske tanker, som Enhedslisten desværre har gjort sig til talsmand for.

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke ministeren og ordførerne for debatten. Jeg synes, at det på flere punkter har været en interessant debat, som i hvert fald viser, at der er forskellige holdninger til spørgsmålet om, hvordan vi sikrer reelt frit optag. De strækker sig lige fra klare meldinger om, at det ønsker man helt klart ikke, og til, at man sådan i princippet er enig. Og jeg kan da forholdsvis hurtigt konstatere, at i det spørgsmål, og man kan så sige heldigvis, ligger Enhedslisten tættest på SF og regeringens udmeldinger, så hvis vi skal se på den udvikling, der skulle være, så er det vel dér, det kunne være interessant for os.

Vi noterede os bl.a., at den socialdemokratiske ordfører, fru Anne-Marie Meldgaard, helt klart sagde, at det også var et socialdemokratisk synspunkt. Man ville egentlig gerne have en situation, hvor der var reelt frit optag, men der var, som også SF's ordfører var inde på, selvfølgelig en række problemer: Hvordan kan det udmøntes i praksis, hvordan kan det sikres, at det ikke bliver fuldstændig umuligt, fordi der

kommer et fald i kvalitet og lignende problemer?

Både fru Hanne Severinsen og fru Lene Espersen gjorde en del ud af at snakke om kvaliteten. Jeg må for mit eget vedkommende sige, at man skal være meget mærkeligt skruet sammen, hvis man stiller sig op og insisterer på, at der ikke skal være kvalitet i uddannelsen, og derfor er kravet om, at der skal være kvalitet i alle uddannelser naturligvis et absolut krav, men det mener jeg ikke på nogen måde står i modsætning til en situation, hvor det er sådan, at man giver folk mulighed for at komme ind på den uddannelse, som de lige præcis interesserer sig for og har en stærk interesse i.

Det, man selvfølgelig skal sørge for, og det tror jeg også at både fru Hanne Severinsen og fru Lene Espersen er enige i, er selvsagt, at kapaciteten, dvs. både lærerkræfterne, kvaliteten af denne samt læernes uddannelse, er i orden, og at elevernes deltagelse også bygger på det.

Så er der måske en uenighed, og den er helt klar imellem Enhedslisten og de to partier, og det går lige præcis på ...

Anden næstformand (Henning Grove):

Forhandlingen foregår heroppefra!

Bruno Jerup (EL):

... spørgsmålet om, hvorvidt man mener, at universiteterne, de videregående uddannelser og alle typer af uddannelser, sundhedsuddannelser, tekniske uddannelser og andre, også har en forpligtelse til at tilpasse sig de studenter, der kommer i dag, for man skal altså ikke hele tiden kun skyde nedad og sige, at så er det gymnasiets, så er det folkeskolens, så er det børnehavens ansvar, nej, det er nok i virkeligheden vuggestuens ansvar, for til sidst at ende med, at det nok i virkeligheden er forældrene, der har ansvaret. Der bliver altså hele tiden skudt nedad, i stedet for at man siger: Vi har også en forpligtelse i forhold til den gruppe elever, den gruppe studenter, vi får, og må prøve at indrette vores pædagogik efter det.

Jeg vil benytte lejligheden til at takke SF for deres tilslutning til dagsordenen, som vi nu har foreslået sammen. Det er rigtigt, som også undervisningsministeren var inde på, at man godt kan fortolke det sådan, at vi lægger lidt forskelligt indhold i spørgsmålet om det, der hedder fremme af reelt frit optag. Men det, der er forskellen, er måske mere spørgsmålet om,

hvilke problemer man mener der vil være ved at sikre, at alle kan vælge den uddannelse, de gerne vil have.

Jeg er naturligvis enig med hr. Aage Frandsen i, at det ikke er hensigtsmæssigt, at man sådan fra den ene dag til den anden fordobler eller tredobler antallet af studenter, hvis det er sådan, at man reelt ikke er i stand til at tilbyde en kvalitet, som er acceptabel. Men vi er også nødt til at sige, at erfaringen viser, og deri er jeg også enig med hr. Aage Frandsen, at alle forsøg – det er jo det, der har været historien bag adgangsbe- grænsningen – på at benytte planøkonomiske argumenter og tro, at man kan styre folks lyst og interesser i fem eller ti år frem, har spillet fallit.

Jeg vil også gerne takke fru Elsebeth Gerner Nielsen for hendes indlæg. Jeg forstod det sådan, at hun ligesom de andre ordførere fra regeringen i princippet er enig i hensigten med dagsordenen, men mener, at man allerede er godt i gang med det, og derfor ingen grund ser til at støtte den konkrete dagsorden.

Fru Elsebeth Gerner Nielsen havde bl.a. nogle overvejelser omkring mobiliteten, og jeg vil sige, at jeg er helt enig i de argumenter, som fru Gerner Nielsen brugte: at man skulle prøve at forbedre miljøerne de steder, hvor de studerende skulle flytte hen; man skulle f.eks. forbedre boligforholdene og simpelt hen gøre det, som man kunne tilbyde de studerende, bedre.

Det synes jeg er en langt bedre vej at gå end at lave tvangssystemer, og jeg forstod også – for at nævne det i en sidebemærkning – at hr. Peter Duetoft faktisk var enig i denne forståelse af problemstillingen om mobilitet, hvor det handler om med andre metoder end tvangsmetoden at prøve at tilskynde folk til at flytte hen, hvor der er ledige pladser.

Men jeg vil gerne for en ordens skyld sige, at selv om alle folk flyttede derhen, hvor der er ledige pladser, så ville det ikke være sådan, at man kunne fjerne den afvisningsklump, som sidste skommer var på 17.000. Der ville muligvis kunne skaffes et par tusinde ekstra pladser, hvis man forbedrede de studiemiljømæssige forhold, så folk søgte andre steder hen, men man er ikke i stand til at fjerne hele den afviste klump på 17.000.

Både hr. Jan Køpke Christensen fra Fremskridtspartiet og hr. Ole Donner fra Dansk Folkeparti afviste vores dagsorden. Jeg vil ikke sige, at det kom som nogen overraskelse, men jeg vil dog alligevel sige, at det overrasker mig, at man bl.a. fra Fremskridtspartiets side slår så

kraftigt på, at det skulle være et spørgsmål om økonomisk uansvarlighed, at man går ind og snakker om, at der skal være et reelt frit optag.

Det mener jeg på det kraftigste at jeg må afvise. Det er ikke økonomisk begrundet, at man i løbet af 1980'erne ikke har uddannet tilstrækkelig mange. Jeg mener faktisk, set i forhold til at folk jo ellers ville gå arbejdsløse eller bruge tiden i en uddannelse, som de måske ikke interesserede sig så meget for, at den økonomiske konsekvens ville være ganske minimal. Det er reelt et spørgsmål om, at folk skal have en mulighed for at vælge, hvilken uddannelse de ønsker sig.

Med de ord vil jeg sige tak for debatten. Jeg kan forstå på ordførerne, at der ikke bliver flertal for den dagsorden, der er foreslået af Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten. Det er jeg ked af, men jeg er trods alt glad for eller tilfreds med, at i hvert fald regeringen i det væsentlige har udtrykt, at de er enige i hensigten med de ting, som står i den. Det åbner måske en lille mulighed for, at vi kan snakke sammen på et senere tidspunkt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 8 af Bruno Jerup (EL) og Aage Frandsen (SF) (se foran) forkastedes, idet 15 (SF og EL) stemte for, 98 (S, V, KF, RV, FP, CD og DF) imod.

Hermed sluttede forepørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 26: Forslag til lov om ændring af lov om byfornyelse og boligforbedring, lov om privat byfornyelse, lov om leje og forskellige andre love. (Ændringer som konsekvens af lov om almene boliger m.v.).

Af boligministeren (Ole Løvig Simonsen).
(Fremsat 9/10 96).

Lovforslaget sattes til forhandling.